

Kada je stigao do kraja stranice, podigao je lopaticu daje okrene. Dok je poravnavao sečivo sa sledećom stranicom, ušeptrljio se, pokušavajući da drži mirno alatku. Nekoliko minuta kasnije je spustio pogled i shvatio da je odustao od lopatice i okretao stranice rukom. *Ups*, pomislio je, osećajući se pomalo poput zločinca. Nedostatak kiseonika je uticao na njegove inhibicije. *Izgleda da ću goreti u paklu za arhiviste.*

"I bilo je vreme", reče Vitorija kada je videla Lengdona kako okreće stranice rukom. Bacila je lopaticu i povela se za njegovim primerom.

"Jesi li našla išta?"

Vitorija odmahnu glavom. "Ništa što liči na matematiku. Preskočila sam dosta... ali ništa od toga ne izgleda kao trag."

Lengdon nastavi prevođenje svojih stranica uz sve veće teškoće. Njegovo znanje italijanskog je najblaže rečeno bilo klimavo, a sitan rukopis i arhaični jezik su još više usporavali stvari. Vitorija je stigla do kraja svoje hrpe pre Lengdona i delovala je malodušno dok je ponovo prelistavala stranice. Upustila se u još jednu intenzivnu pretragu.

Kada je Lengdon završio poslednju stranicu, opsovao je sebi u bradu i bacio pogled prema Vitoriji. Ona se mrštila, čkiljeći nad jednom od svojih stranica. "Staje bilo?" upitao je.

Vitorija nije podigla pogled. "Ima li nekakvih fusnota na tvojim stranicama?"

"Nisam ih primetio. Zašto?"

"Ova stranica ima fusnotu. Skrivena je u nabora."

Lengdon pokuša da uoči ono što je posmatrala, ali mogao je samo da razabere broj stranice u gornjem desnom uglu lista. Stranica broj pet. Bio mu je potreban trenutak da uoči vezu, a čak i tada mu je veza delovala labavo. *Peta stranica. Pet, Pitagora, pentagram, iluminati.* Lengdon se zapitao da li bi iluminati izabrali petu stranicu da na njoj sakriju trag. Lengdon je u crvenkastoj magli koja ih je okruživala ugledao tračak nade. "Da li je fusnota matematička?"

Vitorija odmahnu glavom. "Tekst. Jedna rečenica. Veoma sitna slova, skoro daje nečitko."

Njegova nada je izbledela. "Trebalo bi da bude matematika. *Linguapura.*"

"Da, znam." oklevala je. "Mislim da bi ipak želeo da čuješ ovo." Lengdon je osetio uzbuđenje u njenom glasu.

"Nastavi."

Žmirkajući nad stranicom, Vitorija pročita rečenicu. "Na stazi svetlosti sveti je test."

Reci nisu ni izdaleka ličile na ono stoje Lengdon zamišljao. "Molim?"

Vitorija ponovi rečenicu. "Na stazi svetlosti sveti je test."

"Stazi svetlosti?" Lengdon se uspravio.

"Tako kaže. Staza svetlosti."

Dok je razmišljao o tim recima, Lengdon osjeti kako je njegov delirijum razvejan trenutkom jasnoće. *Na stazi svetlosti sveti je test*. Nije imao pojma kako će im to pomoći, ali ta rečenica se nije mogla neposrednije odnositi na Stazu prosvetljenja. *Staza svetlosti. Sveti test*. Glava mu je brujala poput motora sa lošim benzinom. "Da li si sigurna da si dobro prevela?"

Vitorija je oklevala. "U stvari..." Čudno gaje pogledala. "Tehnički, to nije prevod. Rečenica je napisana na *engleskom*."

Lengdon na trenutak pomisli daje akustika odaje uticala na njegov sluh. "*Na engleskom?*"

Vitorija mu pruži dokument i Lengdon pročita sićušnu štampu na dnu stranice. "*Na stazi svetlosti sveti je test*. Engleski? Šta *engleski* traži u italijanskoj knjizi?"

Vitorija slegnu ramenima. I ona je delovala ošamućeno. "Možda su pod *lingua pura* podrazumevali engleski? On se smatra međunarodnim jezikom nauke. U CERN-u svi govore engleski."

"Ali ovo je bilo u 1600-tim", usprotivi se Lengdon. "Niko nije govorio engleski u Italiji, čak ni..." Naglo se zaustavio, shvatajući staje upravo hteo da kaže. "Čak ni... *sveštenstvo*." Lengdonov akademski umje zujao najvećom brzinom. "1600-tih godina", rekao je brže, "*engleski* je bio jedini jezik koji Vatikan još nije prihvatio. Koristili su italijanski, latinski, nemački, čak i španski i francuski, ali engleski je bio potpuno stran unutar Vatikana. Smatrali su engleski zagađenim, slobodoumnim jezikom profanih ljudi poput Šekspira i Čosera." Lengdon se iznenada setio iluminatskih žigova Zemlje, Vazduha, Vatre i Vode. Legenda koja je tvrdila da su žigovi na *engleskom* je sada dobijala nekakav bizaran smisao.

"Hoćeš da kažeš da je možda za Galileja engleski bio *la lingua pura* zato što je bio jedini jezik kojeg Vatikan nije kontrolisao?"

"Tako je. Ilije možda, ostavivši trag na engleskom, Galilej suptilno uskratilo pristup Vatikanu."

"Ali to čak nije ni trag", usprotivila se Vitorija, "*Na stazi svetlosti sveti je test?* Šta bi to kog đavola trebalo da znači?"

U pravu je, pomisli Lengdon. Rečenica im nije ni na koji način pomagala. Ali dok ju je ponovo u sebi izgovarao, uvideo je neobičnu stvar. *E ovo je čudno*, pomisli. *Koje su šanse za to?*

"Moramo da izađemo odavde", reče Vitorija promuklim glasom.

Lengdon je nije čuo. *Na stazi svetlosti sveti je test*. "To je prokleti jampski pentametar", reče iznenada, brojeći ponovo slogove. "Pet kupleta naizmenično naglašanih i nenaglašanih slogova."

Vitorija je bila zbunjena "Jampski šta?"

Na trenutak, Lengdon se vratio nazad u akademiju Filip Ekseter, na čas engleskog subotom ujutro. *Pakao na zemlji*. Školska zvezda bejzbola, Piter Grir, imao je problema sa pamćenjem kupleta neophodnih za stih šekspirov-

skog jampskog pentametra. Njihov profesor, živahni učitelj po imenu Bisel, skočio je na sto i zarikao, "Penta-metar, Grir! Pomisli na bazu! Penta-gon! Pet strana! Penta! Penta! Penta! Zaboga!"

Pet kupleta, pomisli Lengdon. Svaki kuplet je, po definiciji, imao *dva* sloga. Nije mogao da veruje da tokom cele svoje karijere nikada nije primećio vezu. Jampski pentametar je bio simetrični metar zasnovan na svetim iluminatskim brojevima 5 i 2!"

Sada već nagadaš! reče Lengdon sebi, pokušavajući da odagna tu ideju. *To je beznačajna slučajnost!* Ali pomisao je ostala. *Pet... za Pitagoru ipentagram. Dva... za dvojnost svih stvari.*

Trenutak kasnije, došao je do još jednog otkrića od kojeg su mu se noge odsekle. Jampski pentametar je zbog svoje jednostavnosti često nazivan "čistim stihom" ili "čistim metrom". *La lingua pura?* Da li je to bio čisti jezik koji su iluminati spominjali? *Na stazi svetlosti sveti je test...*

"Uh, uh", reče Vitorija.

Lengdon se okrenuo i izvrnuo stranicu naopačke. Osetio je grč u utrobi. *Ne opet.* "Nema šanse daje ta rečenica ambigram!"

"Ne, nije ambigram... ali nije..." Nastavila je da okreće dokument pod pravim uglovima.

"Niješta?"

Vitorija podiže pogled. "To nije *je dina* rečenica."

"Ima još jedna?"

"Postoji red na svakoj margini. Na vrhu, na dnu, sa leve i desne strane. Mislim daje u pitanju poema."

"Četiri stiha?" Lengdon se naježi od uzbuđenja. *Galilej je bio pesnik?*

"Da vidim!"

Vitorija nije puštala stranicu. Nastavila je da je okreće. "Nisam ranije videla stihove zato što su na samim ivicama." Nadvila se nad poslednjim redom. "Huh. Znaš šta? Ovo uopšte nije napisao Galilej."

"Molim!"

"Potpisao ih je Džon Milton."

"Džon *Milton*?" Uticajni engleski pesnik koji je napisao *Izgubljeni raj* bio je Galilejev savremenik i učenjak koga su ljubitelji zavera stavljali na vrh liste mogućih članova iluminata. Miltonova navodna povezanost sa Galilejevim iluminatima jedna je od legendi za koje je Lengdon verovao da su istinite. Ne samo što je Milton išao na detaljno dokumentovano hodočašće u Rim da bi "razgovarao sa prosvetljenim ljudima", nego je i imao sastanke sa Galilejem za vreme naučnikovog kućnog pritvora, sastanke koji su prikazani na mnogim renesansnim slikama, uključujući i slavnu sliku *Galilej i Milton* Anibalea Gatija, koja i dan danas visi u muzeju IMSS¹³ u Firenci.

¹¹ *Isiinio c Museo di Storia dellci Scienza*, Inslilul i inu/ej **istorije** nauke (prim. prev.).

"Milton je poznao Galileja, zar ne?" reče Vitorija, konačno pružajući stranicu Lengdonu. "Možda je napisao ovu poemu kao uslugu?"

Lengdon je stegao zube dok je prihvatao parče papira. Spustio gaje na sto i pročitao stih na vrhu stranice. Zatim je okrenuo stranicu za 90 stepeni i pročitao stih na desnoj margini. Još jedan okret i pročitao je stih na dnu. Još jedan okret za levu. Završni okret je upotpunio krug. Bila su ukupno četiri stiha. Prvi stih kojeg je Vitorija pronašla je u stvari predstavljao treći stih poeme. Potpuno zapanjen, ponovo je pročitao četiri stiha, u smeru kazaljke na satu: gornji, desni, donji, levi. Kada je završio, izdahnuo je vazduh. Nije više bilo sumnje. "G-đice Vetra, pronašli ste ga."

Škrto se nasmešila. "Dobro je, možemo li sada da bežimo odavde?"

"Moram da napišem ove stihove. Treba mi papir i olovka."

Vitorija odmahnu glavom. "Zaboravite na to, profesore. Nema vremena da se igrate pisara. Miki otkucava." Uzela je od njega stranicu i krenula prema vratima.

:A'xf

Lengdon je ustao. "Ne možeš to izneti napolje! To je..."

Ali Vitorija je već otišla.

Lengdon i Vitorija su istrčali u dvorište ispred tajnog arhiva. Svež vazduh je delovao poput droge u Lengdonovim plućima. Ljubičaste tačke pred njegovim očima su brzo bledele. Međutim, krivica nije. Upravo je učestvovao u krađi neprocenjive relikvije iz najtajnijeg trezora na svetu. *Imam poverenja u vas*, rekao je komornik.

"Požuri", reče Vitorija, još uvek držeći stranicu u ruci i napredujući la-ganim trkom preko *Via Bordžija* u pravcu Olivetijeve kancelarije.

"Ako taj papirus dođe u dodir sa vodom..."

"Smiri se. Kada dešifrujemo ovu stvar, vratićemo im njihovu svetu stranicu broj 5."

Lengdon ubrza da bi održao korak. Osim što se osećao kao kriminalac, još uvek je bio ošamućen neverovatnim implikacijama dokumenta. *Džon Milton je bio iluminat. Sastavio je poemu koju je Galilej ispisao na petoj stranici spisa... daleko od očiju Vatikana.*

Dok su izlazili iz dvorišta, Vitorija je pružila stranicu Lengdonu. "Misliš da možeš da dešifruješ ovo? Ili smo poubijali sve one moždane ćelije iz zabave?"

Lengdon pažljivo uze dokument. Bez oklevanja gaje stavio ujedan od džepova svog sakoa od tvida, daleko od sunčeve svetlosti i opasnosti od vlage. "Već sam ga dešifrovao."

Vitorija je stala u mestu. "Što si uradio?"

Lengdon nastavi dalje.

Vitorija je požurila i sustigla ga. "Pročitao si ga *jednom!* Mislila sam da bi trebalo da bude teško!"

Lengdon je znao daje u pravu, pa ipak je dešifrovao *segno* nakon prvog čitanja. Jedna savršena strofa jampskog pentametra i prvi oltar nauke se otkrio u drevnoj jasnoći. Doduše, morao je da prizna da gaje lakoća sa kojom je obavio zadatak ispunjavala zanovetajućim nemirom. On je dete puritanske radne etike. Još uvek je mogao da čuje svog oca kako ponavlja stari aforizam Nove Engleske: *Ako nije bilo bolno teško, uradio si ga pogrešno*. Lengdon se nadao da izreka greši. "Dešifrovao sam ga", rekao je, krećući se sada brže.

"Znam gde će se desiti prvo ubistvo. Moramo da upozorimo Olivetija."

Vitorija ga je sustizala. "Kako možeš već da znaš? Daj da ponovo pogledam to." Zavukla je gipku ruku u njegov džep sa spretnošću boksera i ponovo je izvukla stranicu.

"Pažljivo!" reče Lengdon. "Ne možeš..."

Vitorija gaje ignorisala. Lebdelaje uz njega sa stranicom u ruci, držeći dokument prema večernjem svetlu i proučavajući margine. Kada je počela da čita naglas, Lengdon je posegnuo da joj uzme stranicu, ali se umesto toga našao opčinjen Vitorijinim akcentovanim altom koji je izgovarao slogove u savršenom ritmu sa njenim koracima.

Za trenutak, začuvši stihove naglas, Lengdon oseti kako putuje kroz vreme... kao da je jedan od Galilejevih savremenika, koji čuje poemu prvi put... i zna daje u pitanju test, mapa, trag koji otkriva četiri oltara nauke... četiri oznake koje obeležavaju tajnu stazu kroz Rim. Stihovi su tekli sa Vitorijinih usana poput pesme.

*Od zemaljskog groba Santija sa demonskom rupom,
kroz Rim se mistični elementi pružaju.*

Na stazi svetlosti sveti je test,

Nek te anđeli vode na poslu tom.

Vitorija je pročitala ovo dvaput i onda začutala, kao da je osluškivala odjek prastarih reci.

Od zemaljskog groba Santija, ponovi Lengdon u sebi. Staza prosvetljenja je počinjala kod Santijeve grobnice. Odatle su, preko Rima, oznake obeležavale put.

*Od zemaljskog groba Santija sa demonskom rupom,
kroz Rim se mistični elementi pružaju.*

¹⁴ Jampski penlametar se gubi u prevodu (prini. prcv.).

Mistični elementi. Takođe je jasno. *Zemlja, Vazduh, Vatra, Voda.* Elementi nauke, četiri iluminatske oznake maskirane kao religiozne skulpture. "Prva oznaka", reče Vitorija, "izgleda daje kod Santijevog groba."

Lengdon se smešio. "Rekao sam ti da nije teško."

"Pa ko je Santi?" upitala je, delujući uzbuđena zagonetkom. "I gde je njegova grobnica?"

Lengdon se zakikotao u sebi. Bilo je neverovatno koliko je malo ljudi znalo za ime *Santi*, tačnije prezime jednog od najpoznatijih renesansnih umetnika. Njegovo ime je poznato širom sveta... čudo od deteta koje je u dvadeset petoj godini već radilo narudžbine za papu Julija II, sa samo trideset osam godina je umro i za sobom ostavio najveću kolekciju fresaka koju je svet ikada video. Santi je bio div u umetničkom svetu, a prepoznavanje samo po imenu predstavljalo je stepen slave koju je dostigla malobrojna elita... ljudi poput Napoleona, Galilea i Isusa... i naravno, polubogova koje je Lengdon slušao kako trešte iz harvardskih spavaonica - Stinga, Madone, Džuel i umetnika nekada poznatog kao Prins, koji je promenio svoje ime u simbol τ, što je navelo Lengdona da ga krsti "Tau krst ukršten sa hermafroditiskim Ankom." ; "Santi je", reče Lengdon, "prezime velikog renesansnog majstora Rafaela." \ Vitorija je delovala iznenađeno. "Rafael? Misliš *onaj* Rafael?"

"Jedan jedini." Lengdon je napredovao prema kancelariji švajcarske garde. "Znači da staza počinje kraj Rafaelove grobnice?"

"U stvari, to savršeno ima smisla", reče Lengdon dok su jurili, "fluminati su velike umetnike i vajare često smatrali počasnim sadruzima u prosvetljenju. Iluminati bi izabrali Rafaelovu grobnicu kao neku vrstu odavanja poštovanja." Lengdon je takođe znao da se za Rafaela, poput mnogih drugih religioznih umetnika, sumnjalo daje prikriveni ateista.

Vitorija je pažljivo vratila stranicu nazad u Lengdonov džep. "Pa gde je on sahranjen?"

Lengdon duboko udahnu. "Verovala ili ne, Rafael je sahranjen u Panteonu."

Vitorija je bila skeptična. "*Onom* Panteonu?"

"*Onaj* Rafael u *onom* Panteonu." Lengdon je morao da prizna da nije očekivao da prva oznaka bude u Panteonu. Pretpostavio je da će se prvi oltar nauke nalaziti u nekoj tihoj, skrajnutoj crkvi, suptilno obeležen. Čak i 1600-tih godina Panteon je, sa svojom veličanstvenom, otvorenom kupolom, bio jedna od najpoznatijih lokacija u Rimu.

"Da li je Panteon uopšte *crkva*?" upitala je Vitorija.

"Najstarija katolička crkva u Rimu."

Vitorija odmahnu glavom. "Ali da li stvarno misliš da bi prvi kardinal mogao biti ubijen u Panteonu? To je najverovatnije jedna od najprometnijih **turističkih** lokacija u Rimu."

Lengdon slegnu ramenima. "Illuminati su rekli kako žele da ceo svet posmatra. Ubistvo kardinala u Panteonu bi sigurno privuklo pažnju."

"Ali kako taj tip zamišlja da ubije nekoga u Panteonu i pobjegne nepri-mećen? To je nemoguće."

"Podjednako nemoguće kao kidnapovanje četiri kardinala iz Vatikana? Stihovi su jasni."

"A ti si *siguran* daje Rafael sahranjen u Panteonu?"

"Video sam njegov grob mnogo puta." ;

Vitorija klimnu glavom, još uvek nesigurna. "Koliko je sati?"

Lengdon je proverio. "Sedam i trideset."

"Je li Panteon daleko?"

■●● "Možda jednu milju. Imamo vremena." ;

"Poema je govorila o Santijevom *zemaljskom* grobu. Da li ti to nešto znači?"

Lengdon je požurio ukoso preko Platoa stražara. "Zemaljskom? U stvari, u Rimu verovatno ne postoji mesto na koje bi se to moglo više odnositi nego na Panteon. Svoje ime je dobio prema prvobitnoj religiji u čiju čast je podignut - panteizmu - obožavanju svih bogova, posebno paganskih bogova Majke Zemlje."

Kao studenta arhitekture, Lengdona je fasciniralo to što su dimenzije glavne dvorane Panteona predstavljale posvetu Gei - boginji Zemlje. Proporcije su bile toliko precizne, da bi u zgradu mogli da smestite džinovski sferični globus koji bi se uklopio u milimetar.

"U redu", rekla je Vitorija, sa malo više ubeđenja. "A demonska rupa? *Od zemaljskog groba Santija sa demonskom rupom?*"

Lengdon nije bio siguran u vezi sa ovim. "Pod demonskom rupom se verovatno podrazumeva *okulus*", reče, nagađajući. "Slavni kružni otvor na krovu Panteona."

"Ali to je *crkva*", reče Vitorija, krećući se kraj njega bez napora. "Zašto bi otvor nazvali *demonskom rupom*?"

Lengdon se to i sam pitao. Nikada nije čuo za izraz "demonaska rupa", ali se prisećao poznatog kritičara Panteona iz šestog veka čije su reci sada delovale neobično prikladno. Prečasni Beda¹⁵ je jednom napisao da su rupu u krovu Panteona prokopali demoni, koji su pokušavali da pobjegnu iz zgrade kada ju je Bonifacije IV posvetio.

"I zašto", dodala je Vitorija dok su ulazili u manje dvorište, "zašto bi iluminati upotrebili ime Santi ako je bio poznat kao *Rafael*?"

"Postavljaš mnogo pitanja."

"Moj otac nije to često govorio."

¹⁵ Engleski teolog sa kraja VII veka koji je uveo metod računanja vremena od rođenja Hrista, proglašenje za sveca 1899. (prim. prev.).

"Dva moguća razloga. Kao prvo, reč *Rafael* ima previše slogova^ To bi poremetilo jamski pentametar poeme."

"Ne zvuči baš verovatno."

Lengdon se složio. "U redu, možda su onda upotreбили 'Santi' da bi trag bio manje uočljiv, tako da bi samo prosvetljeni ljudi prepoznali vezu sa Rafaelom."

Vitoriji ni ovo nije delovalo ubedljivo. "Sigurna sam da je Rafaelovo prezime bilo prilično poznato za njegova života."

"Iznenadjuće je da nije. Prepoznavanje po imenuje predstavljalo statusni simbol. Rafael nije koristio prezime, pomalo nalik na pop zvezde današnjice. Madona, na primer. Ona nikada ne koristi svoje prezime, Čikone." Vitoriji je to zvučalo zabavno. "Znaš Madonino prezime?"

Lengdon je zažalio zbog ovog primera. Bilo je neverovatno kakvo dubre pamтите kada živite pored 10.000 adolescenata.

Dok su on i Vitorija prolazili poslednju kapiju prema kancelariji švajcarske garde, njihovo napredovanje je prekinuto bez upozorenja.

"*Para!*" zagrmio je glas iza njih.

Lengdon i Vitorija su se okrenuli i našli pred puščanom cevi.

"*Attento!*" uzviknula je Vitorija, skačući unazad. "Pazi sa tom..."

"*Non sportarti!*" odbrusio je stražar, napinjući oroz.

"*Soldato!*" naredio je glas sa druge strane dvorišta. Oliveti je izlazio iz komandnog centra. "Pusti ih!"

Vojnik je bio zbunjen. "*Ma signore, e una donna...*"

"Unutra!" povikao je na stražara.

"*Sinjore, nonposso...*"

"Odmah! Imaš nova naređenja. Kapetan Rošer će održati brifing za dva minuta. Organizovaćemo potragu."

Potpuno zbunjen, stražar požuri u centar za bezbednost. Oliveti je prišao Lengdonu, krut i zajapuren. "Naš najtajniji arhiv? Zahtevam objašnjenje."

"Imamo dobre vesti", reče Lengdon.

Olivetijeve oči su se suzile. "Bolje bi vam bilo da su *stvarno* dobre." ■

Četiri neobeležena "alfa romea 155 T-sparks" gromela su niz Via dei Coronari poput borbenih aviona na pisti. U vozilima su bili dvanaest pripadnika švajcarske garde u civilu, naoružani sa "šerši-pardini" poluautomatima, kani sterima sa nervnim gasom kratkog dometa i dalekometnim pištoljima za uspavlivanje. Tri strelca su nosila puške sa laserskim nišanima.

Sedeći u suvozačkom sedištu čelnog automobila, Oliveti se okrenuo prema Lengdonu i Vitoriji. Oči su mu bile ispunjene besom. "Uveravali ste me da imate ozbiljno objašnjenje, a dobijam *ovo*?"

Lengdon se osećao skućeno u malom automobilu. "Razumem vaše..."

"Ne, ne razumete!" Oliveti nije podigao glas, ali mu se intenzitet utrostručio. "Upravo sam povukao tuce svojih najboljih ljudi iz Vatikana na veće konklave. A to sam uradio zbog prisмотрe Panteona, na osnovu saveta nekog Amerikanca koga nikada pre nisam video, a koji je interpretirao stihove stare četiri stotine godina. Takođe sam upravo prepustio potragu za antimaterijskim oružjem u ruke svojih zamenika."

Lengdon odoli želji da izvadi stranicu broj 5 iz svog džepa i zamaše njome Olivetiju ispred nosa. "Samo znam da informacija koju smo našli ukazuje na Rafaelovu grobnicu, a Rafaelova grobnica je u Panteonu."

Vojnik za volanom klimnu glavom. "U pravu je, komandante, moja žena i ja..."

"Vozi", brecnu se Oliveti. Ponovo se obratio Lengdonu. "Kako bi ubica mogao da izvede atentat i da neviđen umakne sa tako prometnog mesta?"

"Ne znam", reče Lengdon. "Ali iluminati su očigledno veoma snalažljivi. Provalili su i u CERN i u Vatikan. Imali smo sreće da otkrijemo gde će se dogoditi prvo ubistvo. Panteon nam je jedina šansa da uhvatimo tog tipa."

"Još jedna kontradikcija", reče Oliveti. "*Jedina* šansa? Čini mi se da ste rekli daje ovo neka vrsta staze. Serije oznaka. Ako je Panteon pravo mesto, možemo pratiti stazu do ostalih oznaka. Imaćemo *četiri* šanse da uhvatimo tog tipa."

"Nadao sam se da će tako biti", reče Lengdon. "I imali bismo... pre stotinu godina."

Lengdonovo otkriće da je Panteon prvi oltar nauke donelo je trenutak sreće i gorčine. Istorija je umela da izvodi okrutne trikove sa onima koji su je izučavali. Bilo je malo verovatno da će Staza prosvetljenja biti netaknuta posle svih ovih godina, ali Lengdon je duboko u sebi maštao o praćenju staze do kraja i nalaženju drevne jazbine iluminata. Nažalost, shvatio je da mu to nije suđeno. "Vatikan je uklonio i uništio sve statue iz Panteona krajem 1800-tih."

Vitorija je bila šokirana. "Zašto?"

"Statue su predstavljale paganske bogove Olimpa. Na nesreću, to znači daje prva oznaka nestala... a sa njom i..."

"Svaka nada", reče Vitorija, "za pronalaženje Staze prosvetljenja i ostalih oznaka?"

Lengdon odmahnu glavom. "Imamo *jednu* priliku. Panteon. Nakon toga, staza nestaje."

Oliveti je dugo zurio u oboje, a zatim **se okrenuo prema** napred. "Zaustavi", dreknu na vozača.

Vozač je priterao automobil uz ivičnjak i legao na kočnice. Preostala tri "alfa romea" su se zanela iza njih. Konvoj švajcarske garde se zaustavio. "Šta to radite!" uzviknu Vitorija.

"Svoj posao", reče Oliveti, okrećući se u sedištu, a glas mu je bio tvrd poput kamena. "G. Lengdon, kada ste mi rekli da ćete mi usput objasniti situaciju, pretpostavio sam da ću prilaziti Panteonu sa jasnom idejom o tome šta moji ljudi rade ovde. To nije slučaj. Pošto ovim angažmanom zapostavljam svoju ključnu dužnost i pošto smatram da malo toga u vašoj teoriji o devičanskim žrtvama i prastarjoj poeziji ima smisla, savest mi ne dozvoljava da nastavim. Odmah ću opozvati ovu misiju." Izvadio je voki-toki i uključio ga.

Vitorija posegnu preko sedišta i uhvati ga za ruku. "Ne možete!" Oliveti je spustio voki-toki i pogledao je usijanim pogledom. "G-đice Vetra, da li ste bili u Panteonu?"

"Ne, ali ja..."

"Reći ću vam nešto o njemu. Panteon se sastoji od jedne prostorije. Kružne odaje od kamena i cementa. Ima *jedan* ulaz. Bez prozora. Jedan *uzak* ulaz. Na tom ulazu se u svakom trenutku nalaze najmanje četiri naoružana rimska policajca koji štite hram od sknavitelja umetnosti, antihrišćanskih terorista i ciganskih prevaranata turista."

"U čemu je vaša poenta?" rekla je hladnokrvno.

"Moja poenta?" Olivetijevi zglobovi su stezali sedište. "Moja poenta je daje ono što očekujete da će se desiti potpuno nemoguće! Možete li mi ponuditi jedan prihvatljivi scenario po kojem bi neko mogao da ubije kardinala *unutar* Panteona? Kako bi neko uopšte proveo taoca *u* Panteon pored četiri stražara? A kamoli ga još i ubio i pobegao?" Oliveti se nagnuo preko sedišta i dunuo zadah kafe Lengdonu u lice. "Kako, g. Lengdon? *Jedan* prihvatljiv scenario."

Lengdon oseti kako se auto skuplja oko njega. *Nemam pojma! Ja nisam ubica! Ne znam kako će to uraditi! Samo znam...*

"*Jedan* scenario?" umešala se Vitorija spremno. "Šta kažete na ovo? Ubica preleti helikopterom i ubaci vrištećeg, žigosanog kardinala kroz rupu u krovu. Kardinal padne na mermerni pod i kraj."

Svi u kolima su se okrenuli i pogledali Vitoriju. Lengdon nije znao šta da misli. *Imaš veoma bolesnu maštu devojko, ali brzo razmišljaš.*

Oliveti se namrštio. "Moguće je, priznajem... ali teško da..."

"Ili ubica drogira kardinala", reče Vitorija, "i dovede ga u Panteon u kolicima poput nekog matorog turistu. Uvede ga unutra, tiho mu prereze vrat i zatim izađe."

Ovo je malo razbudilo Olivetiju.

Nije loše! pomisli Lengdon.

"Ili bi", reče ona, "ubica mogao..."

"Čuo sam vas", reče Oliveti. "Dosta." Duboko je udahnuo i izbacio vazduh. Neko je oštro pokucao na prozor i svi su poskočili. Bio je to vojnik iz jednog od preostala dva automobila. Oliveti je spustio prozor.

"Da li je sve u redu, komandante?" Vojnik je bio u civilu. Zavrnulo je rukav svoje teksas košulje i otkrio crni hronografski ručni sat. "Sedam i četrdeset je, komandante. Treba nam vremena da stignemo na položaje."

Oliveti neodređeno klimnu glavom, ali dugo ne reče ništa. Prešao je prstom napred-nazad po komandnoj tabli, ostavljajući trag u prašini. Posmatrao je Lengdona u retrovizoru. Lengdon oseti kako ga odmerava i procenjuje. Konačno, Oliveti se obratio vojniku. U njegovom glasu naziralo se dvoumljenje. "Želim odvojene pristupe. Automobile na Pjaca dela Rotunda, Via delji Orfani, Pjaca Santo Ignjacio i Santo Eustahio. Ne bliže od dva bloka. Kada se parkirate, čekajte dalja naređenja. Tri minuta."

"Razumem, gospodine." Vojnik se vratio do svog automobila.

Lengdon je impresionirano klimnuo Vitoriji. Ona mu se nasmešila i Lengdon na trenutak oseti neočekivanu bliskost... treptaj magnetizma između njih. Komandant se okrenuo u sedištu i uhvatio Lengdonov pogled. "G. Lengdon, bolje bi vam bilo da nam se ovo ne obije o glavu."

Lengdon se nelagodno nasmešio. *Kako bi moglo?*

Direktor CERN-a, Maksimilijan Koler, otvorio je oči pod svežim naletom kromolina i leukotriena koji su širili bronhijalne cevčice i plućne kapilare u njegovom telu. Ponovo je disao normalno. Shvatio je da se nalazi u jednokrevetnoj sobi u ambulanti CERN-a, a njegova kolica su stajala kraj kreveta. Sabrao se, proučavajući papirnu tuniku u koju su ga obukli. Njegova odeća je bila složena na stolici kraj kreveta. Napolju je mogao da čuje sestru koja je krenula u obilazak. Ležao je tako neko vreme, osluškujući. Onda se, što je tiše mogao, podigao do ivice kreveta i dohvatio odeću. Obukao se, boreći se sa svojim beživotnim nogama. Zatim je dovukao svoje telo do invalidskih kolica.

Odvezao se do vrata, prigušujući kašalj. Pokretao se rukama, ne želeći da pali motor. Kada je stigao do vrata, provirio je napolje. Hodnik je bio prazan.

Maksimilijan Koler se tiho išunjao iz ambulante.

)) O edam i četrdeset šest i trideset... *sada*." Čak i **dok** je govorio u voki-toki, y Olivetijev glas se nije podizao iznad šapata.

Lengdon je osetio kako se znoji u svom odelu od tvida na zadnjem sedištu "alfa romea", koji je stajao sa upaljenim motorom na Pjaca de la Konkord, tri bloka od Panteona. Vitorija je sedela kraj njega, zaokupljena Olivetijem, koji je izdavao konačna naređenja.

"Nastupićeemo sa osam strana", reče komandant. "Ceo perimetar sa naglaskom na ulaz. Meta vas možda može prepoznati, pa ćete biti *pas-visible*. Primenićete samo nesmrtonosnu silu. Trebaće nam neko da nadgleda krov. Meta je primarna. Saputnik je sekundaran."

Isuse, pomisli Lengdon, zgrožen efikasnošću sa kojom je Oliveti upravo rekao svojim ljudima da su kardinali potrošna roba. *Saputnik je sekundaran*.

"Ponavljam. Nesmrtonosna sila. Meta nam je potrebna živa. Krenite."

Oliveti je isključio voki-toki.

Vitorija je delovala zapanjeno, skoro besno. "Komandante, zar niko neće ući *unutra*?"

Oliveti se okrenuo. "Unutra?"

g "U Panteon! Tamo gde će se sve i dogoditi?"

"*Attento*", reče Oliveti, a oči su mu se skamenile. "Ako su prodrli u naše redove, moji ljudi bi mogli biti prepoznati. Vaš kolega mi je upravo saopštio da je ovo naša *jedina* šansa da uhvatimo metu. Nemam nameru da je preplašim ulećući unutra sa svojim ljudima."

"Ali šta ako je ubica *već* unutra?"

Oliveti pogleda na sat. "Meta je bila jasna. Osam sati. Imamo još petnaest minuta."

"Rekao je da će *ubiti* kardinala u osam sati. Ali možda je već nekako uveo žrtvu unutra. Šta ako vaši ljudi vide metu kako izlazi, a ne znaju daje to on? Neko mora da se uveri daje unutrašnjost čista."

"To je sada previše rizično."

"Ne ako je osoba koja uđe neprepoznatljiva."

u "Prerušavanje operativaca je dugotrajno i..."

"Mislila sam na *sebe*", reče Vitorija.

Lengdon se okrenuo i zapiljio u nju.

Oliveti je odmahnuo glavom. "Apsolutno ne dolazi u obzir."

"On je ubio mog oca."

"Upravo tako, to znači da bi mogao da vas prepozna."

"Čuli ste staje rekao. Nije imao pojma da Leonardo Vetra uopšte *ima* ćerku. Nema šanse da zna kako izgledam. Mogla bih se ušetati izigravajući

turistu. Ako vidim bilo šta sumnjivo, izaći ću na trg i dati signal vašim ljudima da krenu."

"Žao mi je, ali ne mogu to da dozvolim."

"Comandante?" zapucketao je Olivetijev zvučnik. "Imamo situaciju na severnoj strani. Fontana nam blokira vidik. Ne možemo da nadziremo ulaz ako ne izađemo na trg. Šta želite da radimo? Da budemo slepi ili uočljivi?" Vitorija očigledno nije mogla da se uzdržava. "Dosta mi je. Krećem."

Otvorila je vrata i izašla.

Oliveti je ispuštao voki-toki i iskočio iz auta, obilazeći Vitoriju.

Lengdon je takođe izašao. *Staje to kog đavola radila!*

Oliveti je preprečio put Vitoriji. "G-đice Vetra, imate dobre instinkte, ali ne mogu dozvoliti civilima da se mešaju."

"Da se mešaju? Letite naslepo. Pustite me da vam pomognem."

"Voleo bih da neko izviđa unutrašnjost, ali..."

"Ali šta?" zanimalo je Vitoriju. "Ali sam žensko?" ;

Oliveti nije rekao ništa.

"Bolje bi vam bilo da ne kažete to, komandante, zato što prokleta dobro znate da je ovo dobra ideja i ako dopustite da nekakva arhaična *macho* sranja..." ■■(<!,■■> ';>:■ ■■'■

"Pustite nas da radimo svoj posao."

"Pustite me da pomognem."

"Previše je opasno. Ne bismo imali nikakvu komunikaciju sa vama. Ne mogu vam dati voki-toki, to bi vas odalo."

Vitorija je posegnula u džep od košulje i izvadila svoj mobilni telefon.

"Većina turista nosi telefone."

Oliveti se namrštio.

Vitorija je rasklopila telefon i pravila se da telefonira. "Ćao dušo, ja sam ispred Panteona. Da samo možeš da vidiš ovo!" Zalupila je telefon i zapiljala se u Olivetija. "Ko će me provaliti? Ovo je situacija bez rizika. Pustite me da budem vaše oči!" Pokazala je na mobilni telefon za Olivetijevim pojasom.

"Koji je vaš broj?"

Oliveti joj nije odgovorio.

Vozač koji ih je posmatrao je izgleda razmišljao o nečemu. Izašao je iz kola i odveo komandanta u stranu. Pričali su prigušenim tonom desetak sekundi. Na kraju je Oliveti klimnuo glavom i vratio se. "Upišite ovaj broj."

Počeo je da joj diktira cifre.

Vitorija je programirala svoj telefon.

"Sada ga pozovite."

Vitorija je pritisla automatsko zvanje. Telefon za Olivetijevim pojasom je zazvonio. On gaje uključio i progovorio u slušalicu. "Uđite u zgradu, g-đice Vetra, razgledajte okolo, izađite napolje i javite mi šta ste videli."

Vitorija je zaklopila telefon. "Hvala vam, gospodine."

Lengdon oseti iznenadni, neočekivani nalet zaštitničkog instinkta. "Samo trenutak", reče Olivetiju. "Šaljete je unutra samu."

Vitorija se namršti. "Roberte, biću dobro."

Vozač švajcarske garde je ponovo pričao sa Olivetijem.

"Opasno je", reče Lengdon Vitoriji.

"U pravu je", reče Oliveti. "Čak ni moji najbolji ljudi ne rade sami. Poručnik mi je upravo predložio da će maskarada delovati ubedljivije ako budete išli zajedno."

Zajedno? Lengdon je oklevao. *U stvari, ono što sam želeo da kažem je da...*

"Ako uđete zajedno", reče Oliveti, "izgledaćete kao par na letovanju. Takođe ćete brinuti jedno o drugom. To mi deluje mnogo bezbednije."

Vitorija slegnu ramenima. "U redu, ali moramo krenuti ubrzo."

Lengdon je zastenjao. *Odličan potez, kauboj.*

Oliveti je pokazao niz ulicu. "Prva ulica do koje ćete stići će biti Via delji Orfani. Skrenite levo. Odvešće vas pravo do Panteona. Najviše dva minuta hoda. Ja ću odavde upravljati svojim ljudima i čekaću da me pozovete. Želeo bih da imate neku zaštitu." Izvadio je svoj pištolj. "Da li neko od vas dvoje zna da koristi pištolj?"

Lengdonovo srce poskoči. *Nije nam potreban pištolj!*

Vitorija je ispružila ruku. "Obeležavala sam izranjajuće morsko prase sa razdaljine od četrdeset metara sa palube ljuljajućeg broda."

"Dobro." Oliveti joj pruži pištolj. "Morćete da ga sakrijete."

Vitorija je pogledala svoj šore. Zatim Lengdona.

O ne, nećeš! pomisli Lengdon, ali Vitorija je bila prebrza. Otkopčala je njegov sako i ubacila pištolj ujedan od džepova. Osetio je kako mu zateže sako poput kamena, a jedina uteha mu je bila to što se *Dijagram* nalazio u drugom džepu.

"Delujemo bezopasno", reče Vitorija. "Krećemo." Uzela je Lengdona za ruku i pošla niz ulicu.

Vozač povika: "Ruka pod ruku izgleda dobro. Zapamtite, vi ste turisti.

Još bolje, *mladenci*. Možda ako biste se držali za ruke?"

Dok su skretali za ugao, Lengdon se mogao zakleti daje na Vitorijinom licu video nagoveštaj osmeha.

Prostorija za brifing švajcarske garde se nalazila kraj kasarne na Korpo di Vigilancia i uglavnom je korišćena za planiranje bezbednosnih **mera u vezi**

sa papinim pojavljivanjem u javnosti i zvaničnim događajima u Vatikanu. Međutim, danas je služila za nešto drugo.

Čovek koji se obratio okupljenoj jedinici je drugi oficir švajcarske garde, kapetan Elijas Rošer. Rošer je bio krupan čovek, glineno mekih crta lica. Nosio je tradicionalnu plavu kapetansku uniformu sa ličnim dodatkom - crvenom beretkom nakrivljenom na glavi. Glas mu je zvučao iznenađujuće melodično za tako krupnog čoveka i kada je govorio, činio je to sa jasnoćom muzičkog instrumenta. Nasuprot preciznosti njegove modulacije, oči su mu bile zamagljene kao kod kakve noćne životinje. Njegovi ljudi su ga zvali *orso* - medved. Ponekad bi se našalili daje Rošer "medved koji hoda u senci otrovnice". Komandant Oliveti je otrovnica. Rošer je bio podjednako smrtonosan kao i otrovnica, ali si ga bar mogao čuti kad dolazi.

Rošerovi ljudi su stajali u stavu mirno i niko nije pomerio ni mišić, iako je informacija koji su upravo čuli podigla njihov ukupni krvni pritisak za nekoliko hiljada jedinica.

Novajlija poručnik Šartran je stajao u dnu prostorije, žaleći što se nije našao među 99 posto prijavljenih koji se *nisu* kvalifikovali da budu ovde. Šartran je sa dvadeset godina bio najmlađi pripadnik straže. Bio je u Vatikanu tek tri meseca. Poput svakog čoveka ovde, Šartran je prošao švajcarsku vojnu obuku i izdržao dve godine dodatne obuke u Bernu pre nego što se kvalifikovao za iscrpljujući Vatikanski *prova*, koji se održavao na tajnoj lokaciji van Rima. Međutim, ništa u njegovoj obuci ga nije spremilo za krizu poput ove.

U početku, Šartran je mislio daje briefing deo nekakve bizarne vojne vežbe. *Futurističko oružje? Drevni kultovi? Kidnapovani kardinali?* Onda im je Rošer pokazao video-snimak pomenutog oružja. Izgleda da ovo ipak nije vežba.

"Isključićemo struju u određenim oblastima", objašnjavao je Rošer, "da bismo uklonili magnetske smetnje. Napredovaćete u timovima po četvorica. Koristićete naočare za infracrveno osmatranje. Pretraga će biti obavljena pomoću tradicionalnih tragača za prisluškivače, rekalibriranih za polja fluksa manja od tri oma. Ima li pitanja?"

Nikakvih.

U Šartranovoj glavi je bio haos. "Šta ako je ne nađemo na vreme?" upitao je i odmah poželeo da nije.

Medved se zapiljio u njega ispod svoje crvene beretke. Onda ih je otpustio uz sumorni pozdrav. "Idite s bogom, gospodo."

60

Dva bloka od Panteona, Lengdon i Vitorija su napredovali peške duž kolone parkiranih taksija čiji su vozači spavali na prednjim sedištima. U Večnom gradu - javno dremanje na svakom koraku predstavljalo je usavršeni oblik popodnevnih sijesti donetih iz drevne Spanije.

Lengdon pokuša da se usredsredi, ali situacija je bila previše bizarna da bi je racionalno sagledao. Pre šest sati je čvrsto spavao u Kembridžu. Sada je u Evropi, uvučen u neverovatnu bitku između prastarih titana, sa poluautomatskim oružjem u svom sakou od tvida, drži se za ruke sa ženom koju je tek upoznao.

Pogledao je Vitoriju. Bila je usredsređena na ono što ju je čekalo. U njenom stisku se osećala snaga - snaga nezavisne i odlučne žene. Njeni prsti su se prepleli sa njegovim sa lakoćom urođene prilagodljivosti. Nije bilo oklevanja. Lengdona je ona sve više privlačila. *Uozbilji se*, rekao je sebi. Vitorija kao da je naslutila njegovu nelagodnost. "Opusti se", rekla je, ne okrećući glavu. "Trebalo bi da izgledamo kao novopečeni mladenci."

"Opušten sam."

„, „ "Zdrobićeš mi ruku."

Lengdon pocrvene i olabavi stisak.

"Diši kroz oči", rekla je.

"Molim?"

"To opušta mišiće. Zove se *pranajama*."

"%■ "Pirana?"

;f "Ne mislim na ribu. *Pranajama*. Nema veze."

Kada su zašli za ugao i izbili na Pjaca dela Rotundu, pred njima se ukazao Panteon. Lengdon ga je, kao i uvek, posmatrao sa divljenjem. *Panteon. Hram svih bogova. Paganskih bogova. Bogova Prirode i Zemlje*. Građevina je spolja delovala kockastije nego što je pamtio. Vertikalni stubovi i trouglasti *pronaos*¹⁶ su skoro potpuno zaklanjali kružnu kupolu iza njih. Ipak, smeo i hvalisav natpis iznad ulaza ga je uverio da su na pravom mestu.

M AGRIPPA L F COS TERTIUM FECIT. Lengdona je, kao i uvek, razveselilo prevođenje natpisa. *Ja, Markus Agripa, po treći put konzul, sagradih ovo.*

Toliko o poniznosti, pomislio je, osmatrajući okolinu. Šaćica turista sa video-kamerama se šetala u blizini. Neki su sedeli i uživali u najboljoj ledenoj kafi u Rimu u bašti kafea *La Tazza di Oro*. Kao što je Oliveti i predvideo, ispred ulaza u Panteon su u stavu mirno stajala četiri naoružana rimska policajca.

" Predvorje hrama sa zabatom (prim, prev.).

"Izgleda prilično mirno", reče Vitorija.

Lengdon je klimnuo glavom, ali je bio zabrinut. Sada kada se našao ovde, čitav scenario je delovao neverovatno. Uprkos Vitorijinom očiglednom poverenju u njegovu procenu, Lengdon je shvatao da su ovde stavljali sve na kocku. Po glavi su mu se motali iluminatski stihovi. *Od zemaljskog groba Santija sa demonskom rupom*. DA, rekao je sebi. To je bilo ovde. Santijeva grobnica. Mnogo puta je bio pod okulusom Panteona i stajao pred grobom velikog Rafaela.

"Koliko je sati?" upita Vitorija.

Lengdon je pogledao na sat. "Sedam i pedeset. Deset minuta do raspleta."

"Nadam se da su ovi tipovi dobri", rekla je Vitorija, odmeravajući malobrojne turiste koji su ulazili u Panteon. "Ako se nešto desi pod tom kupolom, svi ćemo se naći na liniji vatre."

Lengdon je snažno izdahnuo dok su prilazili ulazu. Pištolj u njegovom džepu je bio težak. Pitao se šta bi se desilo ako bi ga policajci pretražili i pronašli oružje, ali nisu uopšte obratili pažnju na njih. Maska je očigledno delovala ubedljivo.

Lengdon se obratio Vitoriji šapatom. "Da li si nekada pucala iz nečeg ozbiljnijeg od pištolja za uspavljanje?"

"Zar mi ne veruješ?"

"Da li ti verujem? Pa jedva te i poznajem."

Vitorija se namrštila. "A ja sam mislila da smo se venčali."

61

Vazduh u Panteonu je bio svež i vlažan, bremenit istorijom. Prostrana tavanica je lebdela iznad njih kao da nema težinu - sa nepoduprtim rasponom od 47 metara, veća čak i od kupole crkve sv. Petra. Lengdon je, kao i uvek, osetio jezu dok je ulazio u ogromnu odaju. Predstavljala je upečatljiv spoj inženjeringa i umetnosti. Iznad njih, poznati kružni otvor u krovu je blistao pod zracima večernjeg sunca. *Okulus*, pomislio je Lengdon. *Demonska rupa*. Stigli su.

Lengdonove oči su pratile luk tavanice koji se spuštao prema stubovima duž zidova i konačno do uglačanog mermernog poda pod njihovim nogama. Kupolom je odjekivao slabašni eho koraka i mrmljanja turista. Lengdon je osmotrio desetak turista koji su besciljno lutali u senkama. *Jesi li tu?*

"Izgleda prilično mirno", ponovila je Vitorija, još uvek ga držeći za ruku.

Lengdon je klimnuo.

"Gde je Rafaelova grobnica?"

Lengdon je za trenutak razmišljao, pokušavajući da se orijentiše. Pro- učio je kružnicu prostorije. Grobnice. Oltari. Stubovi. Niše. Pokazao je na posebno ukrašenu ploču sa leve strane. "Mislim daje ono tamo Rafael."

Vitorija je osmotrila ostatak prostorije. "Ne vidim nikoga ko izgleda kao neko ko se sprema da ubije kardinala. Da razgledamo malo?"

Lengdon klimnu glavom. "Ovde ima samo jedno mesto na kome bi se moglo sakriti. Bolje da proverimo *rientranze*."

"Udubljenja?"

"Da." Lengdon pokaza prstom. "Udubljenja u zidu."

Duž celog kruga su, razbacane među grobnicama, u zidovima bile ukle- sane polukružne niše. Iako nevelike, pružale su dovoljno mesta da se neko sakrije u njihovim senkama, gde su se nekada nalazile statue bogova Olim- pa, ali su paganske skulpture nažalost uništene kada je Vatikan pretvorio Panteon u hrišćansku crkvu. Osetio je ujed frustracije izazvane saznanjem da je stajao pred prvim oltarom nauke, a oznaka više nije bila tu. Pitao se koja je statua u pitanju i u kom pravcu pokazuje. Lengdon nije mogao da za- misli veće uzbuđenje od pronalaženja iluminatske oznake - statue koja upu- ćuje niz Stazu prosvetljenja. Ponovo se zapitao *ko* je anonimni iluminatski vajar.

"Ja idem levo", reče Vitorija, pokazujući na levu stranu kružnice. "Ti idi desno. Vidimo se za sto osamdeset stepeni."

Lengdon se smrknuto nasmejao.

Dok se Vitorija udaljavala, Lengdon ponovo oseti kako ga obuzima užas situacije u kojoj su se nalazili. Dok je kretao nadesno, činilo mu se da ubičin glas šapuće u pustom prostoru oko njega. *Osam sati. Devičanske žrtve na oltaru nauke. Matematička progresija smrti. U osam, devet, deset, jedana- est... i u ponoć.* Lengdon pogleda na svoj sat: 7:52. Osam minuta.

Dok je prilazio najbližem udubljenju, prošao je kraj grobnice jednog od prvih katoličkih kraljeva Italije. Sarkofag je, poput mnogih u Rimu, bio po- stavljen ukrivo u odnosu na zid, u neobičnom položaju. To je zbunjivalo grupu posetilaca. Lengdon nije zastao da im objasni. Formalne hrišćanske grobnice su se često sukobljavale sa arhitekturom da bi ležale prema *istoku*. U pitanju je prastaro sujeverje o kome su raspravljali na Lengdonovom pre- davanju iz simbologije 212 prošlog meseca.

"To je potpuno nedosledno!" izletelo je studentkinji koja je sedela ispred njega, kada je Lengdon objasnio razlog zbog kojeg su grobnice okrenute ka istoku. "Zašto bi hrišćani želeli da njihove grobnice budu okrenute prema izlazećem *Suncu*? Govorimo o hrišćanstvu... a ne nekakvom obožavanju *Sunca!*"

Lengdon se nasmeši, šetajući ispred školske table i žvaćući jabuku. "G. Hicrot!" povikao je.

Mladić koji je dremao u pozadini se trgao. "Šta! Ja?"

Lengdon je pokazao prema poštenj renesansne umetnosti na zidu. "Ko je onaj čovek koji kleči pred Bogom?"

"Um... neki svetac?"

,.■

"Briljantno. A kako znate daje svetac?"

"Imaoreol?"

"Izvanredno, a da li vas taj zlatni oreol podseća na nešto?"

Hicrot se iskezio. "Aha! One egipćanske stvarčice o kojima smo učili prošlog semestra. Oni... um... *sunčani diskovi!*"

"Hvala ti, Hicrot. Nastavi da spavaš." Lengdon se obratio razredu. "Oreoli su, poput većine hrišćanskih simbola, pozajmljeni iz drevne religije obožavanja *Sunca*. Hrišćanstvo je ispunjeno primerima obožavanja Sunca."

"Molim?" rekla je devojka iz prvog reda. "Ja stalno idem u crkvu i tamo ne vidim mnogo obožavanja Sunca!"

"Stvarno? Sta slavite dvadeset petog decembra?" ;.■■■

"Božić. Rođenje Isusa Hrista."

"A ipak, prema Bibliji, Hrist je rođen u martu, pa zašto bismo to slavili krajem decembra?"

Tišina.

Lengdon se nasmešio. "Na dvadeset peti decembar, prijatelji moji, pada stari paganski praznik *sol invictus* - Nepobedenog Sunca - koji se poklapa sa kratkodnevicom. To je ono divno doba godine kada se sunce vraća i dani postaju duži."

Lengdon je odgrizao još jedan zalogaj jabuke.

"Pobedničke religije", nastavio je, "često usvajaju postojeće praznike da bi konverziju učinili manje potresnom. To se zove *transmutacija*. Pomaže ljudima da se naviknu na novu veru. Vernici zadržavaju iste svete dane, mole se na istim svetim mestima, koriste sličnu simbologiju... i jednostavno promene boga."

Devojka u prvom redu se razbesnela. "Vi implicirate da je hrišćanstvo samo jedna vrsta... prepakovanog *obožavanja Sunca!*"

"Nikako. Hrišćanstvo nije pozajmljivalo *samo* od obožavalaca Sunca. Ritual hrišćanske kanonizacije potiče iz drevnog obreda 'bogočinjenja' kojeg je opisao Euhemerus¹⁷. Praksa 'jedenja boga' - to jest, svete pričesti - pozajmljena je od Asteka. Čak se ni koncept Hrista koji umire zbog naših grehova ne može u potpunosti smatrati isključivo hrišćanskim; voljno žrtvovanje mladog čoveka da bi grehovi njegovog naroda bili oprošteni javlja se u ranim predanjima o Kvecakoatlu."

Devojka ga je ljutito posmatrala. "Pa, da li je *išta* u hrišćanstvu originalno?"

¹⁷ Sicilijanski filozof koji je tvrdio da su božanstva helenske mitologije u stvari muškarci i žene koji su stvarno postojali i kojima su pripisivane božanske moći (prim. prev).

"Veoma malo toga u *bilo kojoj* organizovanoj religiji je stvarno originalno. Religije ne nastaju ni iz čega. One narastaju jedna iz druge. Moderna religija je kolaž... asimilovani istorijski zapisi čovekovih pokušaja da razume uzvišeno."

"Um... sačekajte", usudio se Hicrot, delujući razbuđeno. "Znam šta je originalno u hrišćanstvu. Staje sa našim *viđenjem* Boga? Hrišćanska umetnost nikada ne prikazuje Boga kao boga Sunca u vidu jastreba, ili kao Asteka, ili kao bilo šta uvrnuto. Uvek prikazuje Boga kao starca bele brade. Znači daje naše *poimanje* Boga originalno, zar ne?"

Lengdon se nasmešio. "Kada su rani hrišćanski preobraćenici napustili svoja stara božanstva - paganske bogove, rimske bogove, grčke, bogove Sunca, mitrijske, šta god - pitali su crkvu kako njihov novi hrišćanski Bog izgleda. Crkva je mudro izabrala najstrašniji, najmoćniji lik u čitavoj zabeleženoj istoriji."

Hicrot je bio skeptičan. "Starog čoveka sa gustom sedom bradom?"

Lengdon je pokazao na hijerarhiju drevnih bogova koja je visila na zidu.

Na vrhu je sedeo starac guste sede brade. "Da li vam Zevs izgleda poznato?"

Čas se završio tačno u pravom trenutku.

"Dobro veče", rekao je glas.

Lengdon je poskočio. Našao se nazad u Panteonu. Okrenuo se da bi se suočio sa starijim čovekom u plavom ogrtaču sa crvenim krstom na grudima. Čovek mu se osmehnuo, otkrivajući sivkaste zube.

"Vi ste Englez, zar ne?" Čovek je govorio sa teškim toskanskim akcentom.

Lengdon je zbunjeno trepnuo. "U stvari, ne. Ja sam Amerikanac."

Čovek je delovao posramljeno. "Oh, bože, oprostite mi. Tako ste lepo obučeni, jednostavno sam pretpostavio... primite moje izvinjenje."

"Mogu li vam pomoći?" upitao je Lengdon, a srce mu je divlje lupalo.

"U stvari sam pomislio da bih ja možda mogao da pomognem *vama*. Ja sam ovde *cicerom*." Čovek pokaza na svoju značku dobijenu od grada.

"Moj posao je da vam posetu Rimu učinim zanimljivijom."

Zanimljivijom? Lengdon je bio siguran da je ova poseta Rimu *dovoljno* zanimljiva.

"Izgledate kao obrazovan čovek", ulagivao se vodič, "bez sumnje ste više zainteresovani za kulturu od većine ljudi. Možda bih mogao da vam ispričam nešto o istoriji ove fascinantne zgrade."

Lengdon se ljubazno nasmejao. "To je ljubazno od vas, ali ja sam u stvari i sam istoričar umetnosti i..."

"Odlično!" Čovekove oči su zasjale kao daje dobio na lutriji. "Onda će vas ovo bez sumnje oduševiti!"

"Mislim da bih radije da..."

"Panteon je", poče da objašnjava čovek, ubacujući se u svoju memorizovanu priču, "sagradio Markus Agripa 27. godine pre n.e."

"Da", prekinu ga Lengdon, "i obnovio gaje Hadrijan 119. godine naše ere."

"To je bila najveća neučvršćena kupola na svetu sve do 1960, kada ju je zasenio Superdolum u Nju Orleansu!"

Lengdon je zastenjao. Čovek je bio nezaustavljiv.

"A jedan teolog iz petog veka je nazvao Panteon *Davoljom kućom*, upozoravajući da rupa u krovu predstavlja ulaz za demone!"

Lengdon ga nije slušao. Pogled mu je krenuo nagore prema okulusu i sećanje na Vitorijinu teoriju je stvorilo stravičnu viziju u njegovoj glavi... žigosani kardinal pada kroz rupu i udara o mermerni pod. *E to bi bio medijski događaj*. Lengdon je shvatio da se osvrće po Panteonu u potrazi za novinarima. Nije ih bilo. Duboko je udahnuo. Apsurdna ideja. Logistika potrebna da bi se tako nešto izvelo je činila čitavu stvar smešnom.

Dok je Lengdon nastavljao svoju inspekciju, brbljajući docent gaje pratio poput izgadnelog kučeta. *Moram da zapamtim*, pomislio je Lengdon za sebe, *da nema ničeg goreg od razularenog istoričara*.

Na drugoj strani dvorane, Vitorija je bila zauzeta sopstvenom potragom.

Po prvi put sasvim sama od kako je čula vesti o svom ocu, osetila je kako je ogoljena realnost poslednjih osam sati pritiska poput kamena. Njen otac je ubijen - surovo i iznenadno. Skoro podjednako bolno bilo je i to stoje njegovo delo zloupotrebjeno - pretvoreno u oružje terorista.

Vitoriju je preplavila krivica usled pomisli da je *njen* izum omogućio prenos antimaterije... *njen* kanister je upravo odbrojao sekunde negde u Vatikanu. U pokušaju da pomogne u očevoj potrazi za jednostavnošću istine... postala je saučesnik haosa.

Ono što je neobično jeste to da je jedina stvar koja je u ovom trenutku delovala dobro u njenom životu bilo prisustvo potpunog stranca. Roberta Lengdona. Otkrila je neobjašnjivo utočište u njegovim očima... poput harmonije okeana koji je napustila ranije tog jutra. Bilo joj je drago što je tu. Ne samo što joj je predstavljao izvor snage i nade, Lengdon je upotrebio svoj britki um da im pruži ovu jednu priliku da uhvate ubicu njenog oca.

Vitorija je duboko disala dok je nastavljala potragu, obilazeći perimetar. Bila je preplavljena neočekivanim slikama lične osvete, obuzimale su je čitavog dana. Čak i kao zakleti poštovalac svih oblika života... želela je da vidi ovog dželata *mrtvog*. Nikakva količina dobre *karme* je ne bi mogla naterati da danas okrene drugi obraz. Uzbuđena i naelektrisana, osećala je kako kroz njenu italijansku krv struji nešto što nikada ranije nije osetila... šapati sicilijanskih predaka koji su branili porodičnu čast brutalnom pravdom. *Vcn-detta*, pomislila je Vitorija i po prvi put nizamla.

Vizije odmazde su je podbadale da nastavi. Prišla je grobnici Rafaela Santija. Čak i izdaleka se videlo daje ovaj momak bio poseban. Za razliku od drugih, njegov kovčeg je bio privučen do zida i zaštićen pleksiglasom. Kroz barijeru je uočila prednji deo sarkofaga.

Vitorija je osmotrila grob i pročitala tekst na pločici kraj Rafaelove grobnice.

Zatim ga je pročitala ponovo.

Zatim... gaje pročitala ponovo.

Trenutak kasnije, jurila je u užasu preko dvorane. "Roberte! *Roberte!*"

T engdonov napredak duž njegove strane Panteona je malčice usporavao LJ vodič mu za petama koji je nastavio svoje neumorno pripovedanje, dok se Lengdon spremao da prouči poslednje udubljenje.

"Izgleda da stvarno uživate u ovim nišama!" rekao je docent oduševljeno. "Da li ste znali daje smanjujuća debljina zidova razlog zašto kupola izgleda kao da nema težinu?"

Lengdon klimnu glavom, ne slušajući ni reč i spremajući se da zaviri u poslednju nišu. Iznenada gaje neko zgrabio s leđa. Bila je to Vitorija. Bez daha ga je vukla za ruku. Po užasu na njenom licu, Lengdon je mogao da zaključi samo jednu stvar. *Pronašla je telo*. Oseti navalu užasa.

"Ah, vaša žena!" uzviknuo je docent, očigledno ushićen što ima još jednog slušaoca. Pokazao je na njene kratke pantalone i planinarske cipele. "E vi mora biti da ste Amerikanka!"

Vitorijine oči su se suzile. "Ja sam Italijanka."

Vodičev osmeh je izbledeo. "Oh, bože."

"Roberte", prošaputala je Vitorija, pokušavajući da okrene leđa vodiču.

"Galilejev *Dijagram*. Moram da ga vidim."

"*Dijagram*?" reče docent, ponovo se mešajući. "Nebesa! Vas dvoje stvarno poznajete istoriju. Nažalost, taj dokument nije dostupan. Čuvanje u tajnosti vatikanskog arh..."

"Da li biste nas ostavili na trenutak?" reče Lengdon. Zbunila gaje Vitorijina panika. Odveo ju je u stranu i posegao u džep, pažljivo vadeći stranicu *Dijagrama*. "Sta se dešava?"

"Koji je datum na ovoj stvarčici?" želelaje da zna Vitorija, pregledajući stranicu.

Docent se ponovo našao kraj njih, zureći u stranicu otvorenih usta. "To nije... stvarno..."

"Reprodukcija za turiste", preseče ga Lengdon. "Hvala vam na pomoći. Molim vas, moja žena i ja bismo želeli da porazgovaramo nasamo na trenutak."

Docent ustuknu, a pogled mu se nije podizao sa papira.

"Datum", ponovila je Vitorija Lengdonu. "Kada je Galilej objavio..."

Lengdon pokaza na rimski broj u donjem uglu stranice. "To je datum štampanja. Šta se dešava?"

Vitorija je dešifrovala broj. "1639?"

"Da. Šta nije u redu?"

Vitorijine oči su bile ispunjene slutnjom. "U nevolji smo, Roberte. Velikoj nevolji. Godine se ne slažu."

"Koje godine se ne slažu?"

"Na Rafaelovoj grobnici. Sahranjen je ovde tek 1759. Čitav vek *nakon* stoje *Dijagram* objavljen."

Lendon je zurio u nju, pokušavajući da da njenim recima nekakav smisao.

"Ne", odgovorio je, "Rafaeljeumro 1520, davno *pre Dijagrama*."

"Da, ali je *ovde* sahranjen mnogo kasnije."

Lengdon se izgubio. "O čemu pričаш?"

"Upravo sam to pročitala. Rafaelovo telo je premešteno u Panteon 1758.

Bio je to deo nekakvog istorijskog odavanja počasti slavnim Italijanima."

Dok je shvatao puno značenje njenih reči, Lengdon se osećao kao da mu je neko izvukao tepih ispod nogu.

"Kada su ti stihovi napisani", objasnila je Vitorija, "Rafaelova grobnica je bila negde *drugde*. Panteon tada nije imao nikakve veze sa Rafaelom!"

Lengdon nije mogao da diše. "Ali to... znači..."

"Da! To znači da smo na pogrešnom mestu!"

Lengdon se zaljulja. *Nemoguće... bio sam siguran...*

Vitorija je otrčala i zgrabila docenta, dovlačeći ga. "Sinjore, pomozite nam. Gde se nalazilo Rafaelovo telo u 1600-tim?"

"U Urb... Urbinu", promućao je, potpuno zbunjen. "Njegovom rodnom mestu."

"Nemoguće!" Lendon opsova za sebe. "Iluminatski oltari nauke su ovde u Rimu. Siguran sam u to!"

"Iluminati?" prepao se docent, ponovo gledajući u dokument u Lengdonovim rukama. "Ko ste vi ljudi?"

Vitorija je preuzela stvar na sebe. "Tražimo mesto po imenu Santijeva zemaljska grobnica. U Rimu. Zna li šta bi to moglo biti?"

To nije umirilo docenta. "Ovo je jedina Rafaelova grobnica u Rimu."

Lengdon je pokušavao da misli, ali njegov um je odbijao saradnju. Ako

Rafaelova grobnica 1655. nije bila u Rimu, na šta se onda odnosila ova poema?

Zemaljski grob Santija sa demonskom rupom? Staje dođavola to? Misli!

"Da lije postojao još jedan umetnik po imenu Santi?" pitala je Vitorija.

■! ,

Docent slegnu ramenima. "Koliko ja znam, ne."

"A bilo koja *poznata* ličnost? Možda naučnik ili pesnik ili astronom po imenu Santi?"

Docent je sada izgledao kao da mu se žuri da krene. "Ne, gospođo. Jedini Santi za koga sam čuo je arhitekta Rafael."

"Arhitekta?" reče Vitorija. "Mislila sam daje bio slikar!"

"Bio je oba, naravno. Svi su oni bili ijedno i drugo. Mikelandelo, Da Vinči, Rafael."

Lengdon nije znao da li su ga docentove reci ili kitnjaste grobnice oko njega dovele do otkrovenja, ali to nije bilo važno. Misao se javila. *Santi je bio arhitekta*. Iz toga je usledio redosled misli poput efekta domina. Renesansni umetnici su postojali samo zbog dve stvari - da bi veličali Boga velikim crkvama i da bi veličali velikodostojnike raskošnim grobnicama. *Santijeva grobnica. Jesam li upravo?* Slike su se sada smenjivale brže...

Da Vinčijeva *Mona Liza*.

Moneovi *Vodeni ljljani*. ■ ■.';...

Mikelandelov *David*.

Santijeva *zemaljska grobnica*.

"Santi je *sagradio* grobnicu", reče Lengdon.

Vitorija se okrenula. "Šta?"

"Ne odnosi se na mesto gde je Rafael sahranjen, već na grobnicu koju je *sagradio*."

"O čemu pričaš?"

"Pogrešno sam razumeo trag. Ne tražimo Rafaelov grob, već grobnicu koju je Rafael *sagradio za nekog drugog*. Ne mogu da verujem da mi je to promaklo. Polovina skulptura u renesansi i baroknom Rimuje rađena za grobnice." Lengdon se nasmešio pred otkrovenjem. "Rafael mora daje *sagradio* stotine grobnica!"

Vitorija nije izgledala srećno. "Stotine?"

Lengdonov osmeh je izbledeo. "Oh."

"Da li je neka od njih *zemaljska*, profesore?"

Lengdon se iznenada osetio kao neznalica. Znao je sramotno malo o Rafaelovim delima. Sa Mikelandelom bi se snašao, ali Rafaelova dela ga nika-da nisu privlačila. Lengdon je mogao da nabroji samo nekoliko poznatijih Rafaelovih grobnica, ali nije bio siguran kako izgledaju.

Očigledno osećajući Lengdonovu neugodnost, Vitorija se obratila docentu, koji je pokušavao da se udalji. Zgrabila gaje za ruku i privukla. "Potrebna mi je grobnica. *Sagradio* ju je Rafael. Grobnica koja bi se mogla smatrati *zemaljskom*."

Docent je bio potresen. "Rafaelova grobnica? Ne znam. Toliko ih je *sagradio*. I verovatno mislite na Rafaelovu *kapelu*, ne na grobnicu. Arhitekti su uvek gradili kapele oko grobnica."

Lengdon je shvatio daje čovek u pravu.

"Da li se neka od Rafaelovih grobnica ili kapela smatra *zemaaljskom*?"

Čovek slegnu ramenima. "Žao mi je. Ne znam na šta mislite. Nije mi poznato ništa što bi se moglo opisati kao *zemaaljsko*. Moram da idem."

Vitorija ga je zadržala i pročitala prvi red sa stranice. "Od *zemaaljskog* groba Santija sa demonском rupom. Da li vam to nešto znači?"

"Baš ništa."

Lengdon je odjednom podigao glavu. Na trenutak je zaboravio drugi deo stiha. *Demonском rupom*? "Da!" rekao je docentu. "To je to! Da li neka od Rafaelovih kapela ima okulus?"

Docent je odmahnuo glavom. "Koliko ja znam, Panteon je jedinstven."

Oklevao je. "Ali..."

"Ali šta!" rekoše Vitorija i Lengdon uglas.

Docent je sada nakrivio glavu, ponovo im prilazeći. "Demonска rupa?"

Promrmljao je to za sebe i pročačkao zube. "Demonска rupa... to je... *bucio diavolo*?"

Vitorija je klimnula. "Bukvalno rečeno, da."

Docent se blago nasmešio. "Eto izraza koji dugo nisam čuo. Ako ne grešim, *bucio diavolo* se odnosi na podgrobnicu."

"Podgrobnicu?" upita Lengdon. "Mislite na *kriptu*?"

"Da, ali na specifičnu vrstu kripe. Verujem da je demonска rupa starinski termin za veliki otvor za sahranjivanje lociran u kapeli... ispod druge grobnice."

"Kosturnica?" ubaci se Lengdon, istog trenutka shvatajući šta je čovek opisivao.

Docent je delovao impresionirano. "Da! To je termin koji sam tražio!"

Lengdon je razmotrio ovo. Kosturnice su bile jeftino eklezijastičko rešenje neobične dileme. Kada su crkve odavale počast svojim uglednijim vernicima podižući im kitnjaste grobnice unutar svetilišta, preostali članovi porodice bi često zahtevali da porodica bude sahranjena zajedno... na taj način i sebi osiguravajući željeno grobno mesto u crkvi. Međutim, ako crkva nije imala mesta ili sredstava da podiže grobnice za čitavu familiju, ponekad bi iskopali kosturnicu - rupu u podu blizu grobnice gde su sahranjivali manje dostojne članove porodice. Rupa bi onda bila pokrivena renesansnim ekvivalentom poklopca za šaht. Iako je bila zgodna, kosturnica je brzo izašla iz mode zbog smrada koji se često uvlačio u katedralu. *Demonска rupa*, pomislio je Lengdon. Nikada nije čuo taj izraz. Zvučao je jezivo odgovarajuće.

Lengdonovo srce je sada lupalo žestoko. *Od zemaaljskog groba Santija sa demonском rupom*. Preostalo je samo jedno pitanje. "Da li je Rafael sagradio neku grobnicu koja je imala ovakvu demonску rupu?"

Docent se počea po glavi. "U stvari. Žao mi je... ali znam samo za jednu."

Samo jednu? Lengdon nije mogao da zamisli bolji odgovor.

"Gde je!" Vitorija skoro vrisnu.

Docent ih je sumnjičavo odmerio. "Zove se kapela Cigi. Grobnica AOh.t-'

Stina Čigija i njegovog brata, bogatih zaštitnika umetnosti i nauka."

"Nauka?" reče Lengdon, razmenjujući poglede sa Vitorijom.

"Gde je?" ponovo je pitala Vitorija.

Docent je ignorisao pitanje, ponovo prepun entuzijazma što može da bude od koristi. "A da li je grobnica *zemaljska* ili ne, to ne znam, ali sigurno je... da kažemo *differente*."

"Drugačija?" reče Lengdon. "Kako?"

"Nekoherentna je sa arhitekturom. Rafael je bio samo arhitekta. Neki drugi vajar je radio unutrašnjost. Ne mogu da se setim ko."

Lengdon se pretvorio u uvo. *Anonimni iluminatski umetnik, možda?*

"Ko god da je radio unutrašnje spomenike, nije imao ukusa", reče docent.

"*Dio mio! Atrocitas!* Ko bi želeo da bude sahranjen ispod *pirdmides?*"

Lengdon je jedva mogao da poveruje svojim ušima. "Piramide? U kapeli ima piramida?"

"Znam", zgražao se docent. "Strašno, zar ne?"

Vitorija je zgrabila docenta za ruku. "Sinjore, *gde* se nalazi kapela Cigi?"

"Na milju odavde. U crkvi Santa Marija del Popolo."

Vitorija je izbacila vazduh. "Hvala vam. Hajdemo..."

"Hej", reče docent, "upravo sam se setio nečega. Baš glupo od mene."

Vitorija se ukipila. "Molim vas, nemojte mi reći da ste pogrešili."

Odmahnuo je glavom. "Ne, ali sam se trebao toga setiti ranije. Kapela Cigi nije uvek bila poznata kao Cigi. Nekada se zvala Kapela dela Tera."

"Kapela sveta?" upita Lengdon.

"Ne", reče Vitorija, krenuvši prema vratima. "Kapela *Zemlje*."

Vitorija Vetra izvuče svoj telefon, izlećući na Pjaca dela Rotunda. "Koman-

mandante Oliveti", reče. "Ovo je pogrešno mesto!"

Oliveti je zvučao zbunjeno. "Pogrešno? Kako to mislite?"

"Prvi oltar nauke je u kapeli Cigi!"

"Ude?" Oliveti je sada zvučao besno. "Ali g. Lengdon je rekao..."

"Santa Marija del Popolo! Jednu milju severno. Odmah pošaljite ljude;¹ tamo! Imamo četiri minuta!"

"Ali moji ljudi su razmešteni *ovdel* Nikako ne mogu..."

"Krenite!" Vitorija je zalupila telefon.

Iza nje, Lengdon je izašao iz Panteona, ošamućen.

Zgrabila ga je za ruku i povukla prema koloni naizgled praznih taksija poredanih uz ivičnjak. Zalupala je po haubi prvog automobila u redu. Usnu-li vozač je skočio uz iznenađeni povik. Vitorija je otvorila zadnja vrata i ugrurala Lengdona unutra. Zatim je uskočila za njim.

■■;

■

;;

i

"Santa Marija del Popolo", naredila je. "*Presto!*"

Bunovan i napola prestravljen, vozač nagazi na papučicu i polete niz ulicu.

Ginter Glik je preuzeo kompjuter od Činite Mekri, koja je sada pognuto stajala u zadnjem delu skućenog kombija BBC-ja i zbunjeno zurila preko Glikovog ramena.

"Rekao sam ti", reče Glik, kucajući po tastaturi. "*Britanski brbljivac* nisu jedine novine koje su pisale o ovim tipovima."

Mekri se nagnula bliže. Glik je bio u pravu. BBC-jeva baza podataka je pokazivala daje njihova cenjena televizijska mreža u poslednjih deset godina otkrila i objavila šest priča o bratstvu po imenu iluminati. *Nek me ofarbaju u ljubičasto*, pomislila je. "Ko su izveštači koji su radili na pričama", upita Mekri. "Nekakvi lovci na senzacije?"

"BBC ne zapošljava lovce na senzacije."

"Zaposlili su tebe."

Glik je napravio grimasu. "Nije mi jasno zašto si tako skeptična. Postoje detaljni istorijski zapisi o iluminatima."

"Kao i o vešticama, NLO-ima i čudovištu iz Loh Nesa."

Glik je pročitao spisak priča. "Jesi li ikada čula za tipa po imenu Vinston Čerčil?"

"Zvuči mi poznato."

"BBC je jednom radio dokumentarne o Čerčilovom životu. Usput, bio je odani katolik. Znaš li daje 1920. Čerčil objavio tekst u kojem je osuđivao iluminare i upozoravao Engleze na svetsku zaveru protiv morala?"

Mekri je bila sumnjičava. "Gde je objavio? U *Britanskom brbljivcu?*"

Glik se nasmešio. "U *London heraldu*. Osmi februar, 1920."

"Nema šanse."

"Baci pogled na ovo."

Mekri je pažljivije pogledala odlomak. *London herald. Osmi februar, 1920. Nisam imala pojma*. "Pa, Čerčil je bio paranoik."

"Nije bio jedini", reče Glik, čitajući dalje. "Izgleda daje Vudrou Vilson 1921. izdao tri saopštenja na radiju u kojima je upozoravao na rastuću iluminatsku kontrolu nad bankarskim sistemom SAD. Želiš li direktni citat iz radio-transkripta?"

"Ne baš."

Glik joj gaje ipak pročitao. "Rekao je: 'Postoji sila toliko organizovana, toliko tajna, toliko moćna, toliko izopačena, da niko ne bi smeo da priča glasnije od šapata kada je osuđuje.'"

"Nisam nikada čula ništa o tome."

"Možda zato što si 1921. bila tek dete."

"Šarmantno." Mekri je primila udarac u hodu. Znala je da su se njene godine videle. Sa četrdeset tri godine, žbunaste crne kovrdže su joj bile prošarane sedim vlasima. Bila je suviše ponosna da bi ih farbala. Njena majka, južnjački baptista, naučila je Cinitu samopoštovanju i veri u sebe. *Kada si crnkinja*, govorila je njena majka, *ne možeš sakriti ono što si. Dan kada to probaš biće dan kada ćeš umreti. Budi uspravna, blistavo se smeši i pusti ih da se pitaju koja je tvoja tajna.*

"Jesi li ikada čula za Sesila Roudsa?" pitao je Glik.

Mekri podiže pogled. "Britanskog finansijera?"

"Aha. Osnovao je Rouds stipendiju."

"Nemoj mireći..."

"Iluminat."

"Baljezganja."

a "U stvari, BBC. Šesnaesti novembar, 1984."

"Mi smo napisali da je Sesil Rouds iluminat?"

"Bogami jesmo. I prema našoj mreži, Rouds stipendija je finansirana fondovima osnovanim pre nekoliko vekova radi regrutovanja najbriljantnijih mladih umova na svetu među iluminate."

"To je smešno! Moj ujak je stipendista Roudsa!"

Glik je trepnuo. "Kao i Bil Klinton."

Mekri je bila sve bešnja. Nikada nije imala razumevanja za traljavo, senzacionalističko izveštavanje. Ipak, znala je dovoljno o BBC-ju, znala je da bi svaku vest pre nego što bije objavili, pažljivo ispitali.

"Evo nečega čega se sećaš", reče Glik. "BBC, 5. mart, 1998. Predsednik parlamentarnog odbora, Kris Malin, tražio je od svih poslanika engleskog parlamenta koji su bili masoni da objave svoju pripadnost."

Mekri se sećala toga. Dekret je na kraju proširen i na policajce i sudije.

"Zbog čega to ono bese?"

Glik je čitao, "...zabrinutosti da su tajne grupe unutar masona zadobile značajnu kontrolu nad političkim i finansijskim sistemima."

"Tako je."

"To je izazvalo popriličnu gužvu. Masoni u parlamentu su se razbesneli.

I bili su u pravu. Ispostavilo se da su većina njih nedužni ljudi koji su prišli masonima zbog poslovnih veza i dobrotvornih akcija. Nisu imali pojma o nekadašnjim vezama bratstva."

"Navodnim vezama."

■ *Den Braun*

"Štogod." Glik je pregledao Članke. "Pogledaj ovo. Izveštaji koji povezuju iluminatima sa Galilejem, francuskim *gerenetsima*, španskim *alumbra-dosima*⁶. Čak i Karlom Marksom i ruskom revolucijom."

"Istorija se često prepravlja."

"U redu, želiš nešto aktuelno? Pogledaj ovo. Evo primedbe o iluminatima u skorašnjem *Vol strit žurnalu*"

Ovo je privuklo Činitinu pažnju. "Onom *Žurnalu*?"

"Pogodi koja je trenutno najpopularnija igrice na internetu u Americi?"

"Prikačite rep Pameli Anderson."

"Blizu si. Zove se *Iluminati: Novi Svetski Poredak*."

Mekri pročitava recenziju preko njegovog ramena. "*Kompanija Štiva Džeksona je izbacila veliki hit... kvaziistorijsku avanturu u kojoj drevno satanističko bratstvo iz Bavarske pokušava da osvoji svet. Možete je pronaći na mreži na...*" Mekri je podigla pogled, osećajući mučninu. "Sta ovi iluminatistički likovi imaju protiv hrišćanstva?"

"Ne samo hrišćanstva", reče Glik. "Protiv religije uopšte." Glik je nakrivio glavu i iskezio se. "Mada, sudeći po telefonskom pozivu koji smo upravo primili, izgleda da im je Vatikan *posebno* prirastao srcu."

"Oh, ma daj. Da li *stvarno* veruješ da taj tip koji je zvao jeste ono za šta se izdaje?"

"Glasnik iluminata? Koji se sprema da ubije četiri kardinala?" Glik se nasmešio. "Iskreno se nadam da jeste."

T aksi u kome su bili Lengdon i Vitorija je za manje od minuta okončao jur-1 njavu od jedne milje uz široku Via dela Skofra. Zaustavili su se uz škripu na južnom kraju Pjace del Popolo, malo pre osam sati. Pošto nije imao lira, Lengdon je preplatio taksisti u američkim dolarima. On i Vitorija su iskočili napolje. Trg je bio tih, osim smeha šačice starosedelaca pred popularnim kafeom Rozati - omiljenim mestom italijanskih književnika. Povetarac je mirisao na espresso i peciva.

Lengdon je još uvek bio u šoku zbog svoje greške oko Panteona. Međutim, nakon što je bacio jedan pogled na ovaj trg, njegovo šesto čulo se već oglasilo. Trg je bio suptilno ispunjen iluminatskim obeležjima. Ne samo što je imao oblik savršene *elipse*, već se i tačno u njegovom centru uzdizao egiptski obelisk - četvrtasti stub od kamena sa karakterističnim vrhom u obli-

⁶ Španski mistici iz 16. veka koji su tvrdili daje ljudska duša u slanju da stupa u kontak sa **Bogom** bez posredstva crkve, zbog čega su se ubrzo našli na meki inkvizicije (priin. prev.).

ku piramide. Delovi plena pljačkaških pohoda rimske imperije, obelisci su razbacani po Rimu, a simboli su ih zvali "uzvišenim piramidama" - uspravnim produžecima svete piramidalne forme.

Ali kada je Lengdonov pogled prešao preko monolita, pažnju mu je privuklo nešto drugo u pozadini. Nešto još upečatljivije.

"Na pravom smo mestu", reče tiho, osećajući iznenadnu potrebu za oprezom. "Pogledaj ono." Lengdon je pokazao prema impresivnoj Porta del Popolo - visokoj kamenoj kapiji na drugom kraju trga. Zasvođena konstrukcija se uzdizala nad trgom vekovima. U centru najvišeg dela kapije bio je urezan simbol. "Da li ti izgleda poznato?"

Vitorija je pogledala ogroman reljef. "Blistava zvezda iznad trouglaste gomile kamenja?"

Lengdon odmahnu glavom. "Izvor prosvetljenja nad piramidom."

Vitorija se okrenula široko razrogačenih očiju. "Poput... Velikog pečata Sjedinjenih Država?"

"Upravo tako. Masonskog simbola na novčanici od jednog dolara."

Vitorija je duboko udahnula i osmotrila trg. "Pa gde je ta prokleta crkva?"

Crkva Santa Marija del Popolo se uzdizala poput zaturenog bojnog broda, uglavljena u podnožju brda u jugoistočnom uglu trga. Skele koje su prekrivale fasadu su ovoj kuli iz jedanaestog veka davale još rogovatiji izgled. Lengdonove misli su se rojile dok su trčali prema zdanju. Posmatrao je crkvu u čudu. Da li će se ubistvo stvarno desiti unutra? Poželeo je da Oliveri požuri. Pištolj u džepu gaje žuljao.

Glavne stepenice crkve su bile *ventaglio* - zakrivljena lepeza koja je zračila dobrodošlicom - što je u ovom slučaju izgledalo ironično, budući da su zagrađene skelama, građevinskom opremom i natpisom koji je upozoravao: **CONSTRUZIONE. NON ENTRARE.**

Lengdon je shvatio daje crkva zatvorena zbog renoviranja nudila potpunu privatnost ubici. Nimalo nalik Panteonu. Nije bilo potrebe za cifrastim trikovima. Samo da se pronađe ulaz.

Vitorija se bez oklevanja provukla između prepreka i krenula uz stepenište.

"Vitorija", upozorio ju je Lengdon. "Ako je on još uvek unutra..."

Vitorija kao da ga nije čula. Popela se uz glavno stepenište do drvenih vrata koja su predstavljala jedini ulaz u crkvu. Lengdon je požurio za njom uz stepenište. Pre nego stoje stigao išta da kaže, ona je zgrabila kvaku i povukla. Lengdon je zadržao dah. Vrata se nisu ni pomerila.

"Mora da postoji još jedan ulaz", reče Vitorija.

"Verovatno", reče Lengdon, izbacujući vazduh. "Ali Oliveti će stići za minut. Previše je opasno da ulazimo. Trebalo bi da osmatramo crkvu odavde dok..."

Vitorija se okrenula sa plamenom u očima. "Ako postoji još jedan *idazj*, postoji i još jedan *izlaz*. Ako ovaj tip nestane, mi smo *fungito*."

Lengdon je znao dovoljno italijanskog da shvati daje u pravu.

Uličica desno od crkve je bila uska i mračna, na obe strane okružena visokom zidovima. Smrdela je na urin - uobičajeni miris u gradu u kome je odnos kafića i javnih toaleta bio dvadeset prema jedan.

Lengdon i Vitorija su pojurili u smrdljivu tamu. Prešli su petnaestak metara kada je Vitorija povukla Lengdona za ruku i pokazala prstom.

Lengdon ih je takođe video. Ispred njih su bila neupadljiva drvena vrata teških šarki. Lengdon je prepoznao uobičajeni *porta sacra* - privatni ulaz za sveštenstvo. Većina ovih ulaza je odavno izašla iz upotrebe, kako je nadržuća novogradnja i ograničeni prostor osuđivao bočne ulaze na nezgodne uličice.

Vitorija pojuri prema vratima. Prišla im je i zagledala se u kvaku, vidno pometenana. Lengdon je stigao do nje i osmotrio neobičan krofnasti obruč koji je visio na mestu na kojem se morala nalaziti kvaka.

"Anulus", prošaputao je. Lengdon je ispružio ruku i tiho podigao obruč.

Povukao je obruč prema sebi. Uređaj je škljocnuo. Vitorija se trgla, iznenađena delujućim neodlučno. Lengdon je tiho okrenuo obruč u smeru kazaljke na satu. Labavo se okrenuo za 360 stepeni, bez rezultata. Lengdon se namrštitio i okrenuo ga u drugom smeru, sa istim ishodom.

Vitorija baci pogled niz preostali deo uličice. "Misliš da postoji još jedan ulaz?"

Lengdon je sumnjao u to. Većina renesansnih katedrala je građena poput improvizovanih tvrđava za slučaj da grad bude napadnut. Imale su što je bilo moguće manje ulaza. "Ako *postoji* još neki ulaz", reče, "verovatno se nalazi u zadnjem delu - više nešto kao izlaz za slučaj nužde nego ulaz."

Vitorija je već krenula.

Lengdon ju je pratio dublje u uličicu. Zidovi su se uzdizali prema nebu na obe strane. Negde je zvono počelo da otkucava osam sati...

Robert Lengdon nije čuo Vitoriju kada gaje prvi put pozvala. Zastao je pred prozorom od obojenog stakla prekrivenog rešetkama i pokušavao da proviri u crkvu.

"Roberte!" pozvala gaje reskim šapatom.

Lengdon je podigao pogled. Vitorija je stajala na kraju uličice. Pokazivala je rukom prema zadnjem delu crkve i pozivala ga. Lengdon je nevoljno dotrčao do nje. U dnu zadnjeg zida štrcao je kameni zidić koji je skrivao uski prolaz - neku vrstu skućenog tunela usećenog pravo u temelje crkve.

"Ulaz?" upitala je Vitorija.

Lengdon je klimnuo. *U stvari je u pitanju izlaz, ali nećemo sitničariti.*

Vitorija je čučnula i zavirila u tunel. "Hajde da proverimo vrata. Možda su otvorena."

Lengdon otvori usta da se usprotivi, ali Vitorija jšg? uhvatila za ruku i uvukla u prolaz.

"Čekaj", reče Lengdon.

Nestrpljivo gaje pogledala.

Lengdon je uzdahnuo. "Ja ću prvi."

Vitorija je bila iznenađena. "Još kavaljerstva?"

"Godine pre lepote."

- "Je li to kompliment?"

Lengdon se nasmešio i zaobišao je u tami. "Pazi na stepenice."

Pažljivo je krenuo kroz mrak, napipavajući zid jednom rukom. Kamenje bio oštar pod njegovim prstima. Na trenutak, Lengdon se prisetio drevnog mita o Dedalu, kako je dečak držao jednu ruku na zidu dok je napredovao kroz Minotaurin lavirint, znajući da će sigurno doći do kraja ako se drži zida.

Lengdon je napredovao, ne baš uveren u to da želi da stigne do kraja.

Tunel se blago sužavao i Lengdon je usporio. Osećao je da je Vitorija odmah iza njega. Kada je zid skrenuo nalevo, tunel je izbio u polukružnu odaju. Začudo, pred sobom su nazirali slabo svetlo. Lengdon je u polutami mogao da vidi obris teških drvenih vrata.

"Opa", rekao je.

"Zaključano?"

V "Biloje."

"Bilo?" Vitorija ga je sustigla.

Lengdon joj je pokazao. Vrata su bila otvorena, iznutra osvetljena svetlom... a šarke razvaljene polugom koja je još uvek visila zaglavljena u drvetu.

Na trenutak su stajali u tišini. Zatim je Lengdon u mraku osetio Vitorijine ruke na svojim grudima, kako napipavaju i zavlače se pod njegov sako.

"Opusti se, profesore", reče. "Samo vadim pištolj."

U tom trenutku, odred vojnika švajcarske garde se raspoređivao po vaticanskom muzeju. Muzej je bio u tami i vojnici su nosili infracrvene naočari, deo opreme američkih marinaca. Naočare su sve osvetljavale sablasnom nijansom zelene boje. Svaki vojnik je nosio slušalice povezane sa detektorom sa antenom kojim su ritmično mahali ispred sebe - iste uređaje koje su koristili dva puta nedeljno da bi tragali za eventualnim prisluškivačima skrivenim unutar Vatikana. Napredovali su metodično, zavirujući iza statua, u niše, ormane, ispod nameštaja. Antene bi se oglasile ako otkriju i najmanje magnetsko polje.

Međutim, večeras nisu očitavale ništa.

Unutrašnjost crkve Santa Marija del Popolo je na prigušenom svetlu podsećala na pećinu. Pre je ličila na nedovršenu stanicu podzemne železnice nego na katedralu. Glavni brod je izgledao kao poligon za obuku, ispunjen iščupanim podnim pločama, redovima cigala, hrpama zemlje, kolicima, pa čak i mehaničkim kopačem. Mamutski stubovi su se izdizali iz poda da bi podupirali lučnu tavanicu. U vazduhu je lenjo lebdela prašina, osvetljena prigušenim sjajem obojenih stakala. Lengdon je sa Vitorijom stajao ispod ogromne Pinturikijeve freske i posmatrao raskopani hram.

Ništa se nije pomeralo. Mrtva tišina.

Vitorija je obema ispruženim rukama držala pištolj. Lengdon je pogledao na sat: 8:04. *Ludi smo što smo ulazili*, pomislio je. *Previše je opasno*. Znao je daje ubica, ako se nalazio unutra, mogao da izađe na ma koja vrata, čineći zasedu sa jednim pištoljem potpuno beskorisnom. Jedini načinje bio da ga uhvate unutra... to jest, ako je uopšte još uvek bio tu. Lengdon oseti grizu sa-vesti zbog brljotine koja ih je koštala prilike u Panteonu. Sada više nije bio u prilici da insistira na oprezu; *sam* ih je saterao u ćošak.

Vitorija je delovala izmučeno dok je razgledala crkvu. "Pa", prošaputala je. "Gde je ta kapela Cigi?"

Lengdon se zagledao kroz sablasni polumrak prema drugom kraju katedrale i osmotrio spoljne zidove. Nasuprot rasprostranjenom verovanju, renesansne katedrale su sadržale *nekoliko* kapela, a ogromne katedrale poput Notr Dama su ih imale na desetine. Kapele nisu ni bile *odaje*, već pre *šupljine* - polukružne niše u kojima su se, duž spoljnog zida crkve, nalazile grobnice. *Loše vesti*, pomisli Lengdon ugledavši po četiri udubljenja na svakom bočnom zidu. Ukupno osam kapela. Iako osam nije naročito velik broj, svih osam otvora su zbog radova bili prekriveni ogromnim komadima providne plastike, koja je služila da grobnice u otvorima zaštiti od prašine.

"Može biti u pitanju bilo koji od ovih prekrivenih otvora", rekao je Lengdon. "Nema načina da saznamo koja je Čigijeva, sem da zavirimo u svaku.

"To bi mogao biti dobar razlog da sačekamo Oliv..."

"Koja je leva sekundarna apsida?" upitala je.

Lengdon ju je pogledao, iznenađen njenim baratanjem arhitektonskom terminologijom. "Leva sekundarna apsida?"

Vitorija je pokazala na zid iza njega. U kamenuje bila usađena dekorativna ploča. Na njoj je bio ugraviran isti simbol koji su videli napolju - piramida ispod blistave zvezde. Na prljavštinom prekrivenom natpisu kraj nje je pisalo:

GRB ALEKSANDRA ČIGI.TA

w ČIJA GROBNICA JE SMEŠTENA

U LEVOJ SEKUNDARNOJ APSIDI OVE KATEDRALE

Lengdon zamaše glavom. *Čigijev grb se sastojao od piramide i zvezde?*

Izenada se zapitao da li je bogati zaštitnik Cigi bio iluminat. Klimnuo je Vitoriji. "Odličan posao, Nensi Dru."

"Molim?"

"Zaboravi. Ja..."

Parče metala je palo na pod uz zveket samo par metara dalje. Zvuk odjeknu čitavom crkvom. Lengdon je povukao Vitoriju iza stuba dok je ona okretala pištolj prema zvuku i držala ga tako. Tišina. Čekali su. Ponovo se začuo zvuk, ovog puta šuškanje. Lengdon je zadržao dah. *Nisam smeo dozvoliti da uđemo ovamo!* Zvuk se približavao, nalik na isprekidano struganje, poput čoveka koji hramlje. Nešto se tog trenu pojavilo iza osnove stuba.

"Figlio di puttana!" opsova Vitorija sebi u bradu i odskoči. Lengdon ustuknu za njom.

Iza stuba se pojavio ogromni pacov, vukući polupojedeni sendvič umotan u papir. Stvorenje je zastalo kada ih je ugledalo, na trenutak zureći niz cev Vitorijinog oružja, da bi zatim, očigledno nepotreseno, nastavilo da odvlači svoj plen u dubine crkve.

"Kučkin..." izlete Lengdonu, dok mu je srce luđački tuklo.

Vitorija spusti pištolj, brzo se sabravši. Lengdon je provirio iza stuba i ugledao sadržinu radničke kutije rasute po podu, očigledno oborenu sa stola od strane dovrtljivog glodara.

Lengdon osmotri baziliku i prošaputa: "Ako je taj tip ovde, sasvim sigurno je čuo ovo. Jesi li sigurna da ne želiš da sačekamo Olivetija?"

"Leva sekundarna apsida", ponovila je Vitorija. "Gde je?"

Lengdon se nevoljno okrenu i pokuša da se orijentiše. Terminologija katedrale je poput uputstava na sceni — potpuno suprotna intuitivnom razmišljanju. Okrenuo se prema glavnom oltaru. *Sredina pozornice.* Zatim je pokazao palcem preko svog ramena.

Oboje su se okrenuli i pogledali u pravcu u kojem je pokazivao.

Izgleda da se Čigijeva kapela nalazila u trećem ili četvrtom udubljenju sa njihove desne strane. Dobra vest je da su Lengdon i Vitorija bili na pravoj strani crkve. Loša vest je da su se nalazili na pogrešnom kraju. Morali su da prođu čitavu dužinu katedrale i tri druge kapele, od kojih je svaka, poput Čigijeve, bila prekrivena providnom plastičnom zavesom.

"Čekaj", reče Lengdon. "Ja idem prvi."

"Zaboravi."

"Ja sam taj koji je zeznuo stvar u Panteonu."

Okrenula se. "Alija imam pištolj."

Lengdon je u njenim očima mogao da vidi o čemu je stvarno razmišljala...
Ja sam ta koja je izgubila oca. Ja sam ta koja je učestvovala u izradi oružja za masovno uništenje. Kolena ovog tipa su moja...

Lengdon oseti daje uzaludno i pusti je. Oprezno je pošao za njom duž istočne strane bazilike. Dok su prolazili kraj prvog zastrtog alkova, Lengdon je osenio daje napet poput takmičara u nekakvoj nestvarnoj nagradnoj igri.
Biram zavesu broj tri, pomislio je.

Crkva je bila tiha, a debeli kameni zidovi su blokirali svaki nagoveštaj spoljnog sveta. Dok su prolazili kraj kapela, blede ljudski oblici su se talasali poput duhova iza šuštave plastike. *Klesani mermer*, rekao je Lengdon sebi, nadajući se daje u pravu. Bilo je 8:06. Je li ubica došao na vreme i pobegao pre nego što su Lengdon i Vitorija ušli? Ili je još uvek ovde? Lengdon nije bio siguran koji mu se scenario više sviđao.

Prošli su kraj druge apsida, koja je u sve mračnijoj katedrali imala zlokoban izgled. Noć se sada spuštala brzo, prenaplašena bajatom farbom obojenih stakala. Dok su napredovali dalje, plastična zavesa pored njih se iznenada nabrala, kao da ju je povukla promaja. Lengdon se zapitao da li je neko negde otvorio vrata.

Vitorija uspori kada se pred njima ukazala treća niša. Uperila je pištolj ispred sebe, pokazujući glavom na stelu kraj apsida. U granitni blok su bile urezane dve reci:

^

KAPELA CIGI

Lengdon klimnu glavom. Nečujno su prišli ivici otvora, zaklanjajući se iza širokog stuba. Vitorija je uperila pištolj iza ugla prema plastici. Onda je dala signal Lengdonu da povuče zastor.

Pravi trenutak da postanem vernik, pomislio je. Nevoljno je posegnuo rukom preko njenog ramena. Povukao je plastiku u stranu što je pažljivije mogao. Pomerila se za centimetar i glasno zaškripala. Oboje su se sledili. Tišina. Trenutak kasnije, Vitorija se polako nagnula prema napred i provirila kroz uski prorez. Lengdon je pogledao preko njenog ramena.

Na trenutak su oboje zadržavali dah.

"Prazno je", konačno je rekla Vitorija, spuštajući pištolj. "Zakasnili smo."

Lengdon je nije čuo. Bio je zadivljen, na trenutak se preselivši u drugi svet. Nikada u svom životu nije zamišljao kapelu nalik ovoj. U celosti obložena mermerom boje kestena, kapela Cigi je oduzimala dah. Lengdonovo istrenirano oko ju je prosto proždiralo. Bila je *zemaljska* koliko je Lengdon uopšte mogao da zamisli, skoro kao da ju je sagradio sam Galilej i iluminati. Nad njihovim glavama, u kupoli je sijalo sazvežđe iluminiranih zvezda i sedam astronomskih planeta. Ispod toga se nalazilo dvanaest simbola zodijaka - paganski simboli zemlje koji su uhvatili koren u astronomiji. Zodijak

je takođe bio direktno povezan sa Zemljom, Vazduhom, Vatrom i Vodom... kvadrantima koji su predstavljali moć, intelekt, žar i emocije. *Zemlja je za moć*, priseti se Lengdon.

Malo niže na zidu, Lengdon ugleda simbole četiri godišnja doba -*primavera, estate, autunno, inverno*. Ali mnogo neverovatnije od svega ovoga su bile dve ogromne statue koje su dominirale prostorijom. Lengdon ih je posmatrao u tihom divljenju. *Nije moguće*, pomisli. *Ovo jednostavno nije moguće!* Ali bilo je. Na svakoj strani kapele, u savršenoj simetriji, stajala je po jedna tri metra visoka mermerna piramida.

"Ne vidim kardinala", prošaputala je Vitorija. "A ni ubicu." Povukla je plastiku u stranu i zakoračila unutra.

Lengdonov pogled je bio prikovan za piramide. *Sta piramide rade u hrišćanskoj grobnici?* Toga je bilo još. Tačno na sredini svake piramide, uzidani u spoljnu fasadu, stajali su zlatni medaljoni... medaljoni koji su ličili na malo šta stoje Lengdon ikada video... savršene *elipse*. Uglačani diskovi su blistali na zalazećem suncu koje se probijalo u kupolu. *Galilejeve elipse? Piramide? Kupola prepuna zvezda?* Prostorija je sadržala više iluminatskih obeležja nego stoje Lengdon mogao i da sanja.

"Roberte", izlete Vitoriji, a glas joj je zvučao napuklo. "Vidi!"

Lengdon se okrenuo i vratio u stvarnost kada mu je pogled pao na ono što je pokazivala. "Grom i pakao!" povika, skaćući unazad.

Sa poda im se cerila slika kostura, detaljno urađen mermerni mozaik koji je prikazivao "smrt u letu". Kostur je nosio ploču na kojoj su bile prikazane ista ona piramida i zvezda koje su videli napolju. Međutim, slika nije ono što je Lengdonu sledilo krv. Bila je to činjenica da se mozaik nalazio na kružnoj kamenoj ploči - *cuppermento* - koja je izvađena iz poda poput poklopca šahta i sada je ležala kraj mračnog otvora u podu.

"Demonska rupa", zabezegnuto reče Lengdon. Toliko ga je opčinila tavanica daje nije ni primetio. Oprezno je prišao rupi. Smrad koji se podizao iz nje je bio neizdrživ.

Vitorija je stavila raku na usta. "*Che puzzo.*"

"Efluvijum", reče Lengdon. "Zadah kostiju u raspadanju." Pokrio je nos rukavom i nagnuo se nad otvor, vireći u pomrčinu. "Ne vidim ništa."

"Misliš da dole ima nekoga?"

"Nema načina da to saznamo."

Vitorija pokaza prema drugom kraju otvora, sa kojeg su se natrule drvene merdevine spuštale u dubinu.

Lengdon odmahnu glavom. "Malo sutra."

"Možda među onim alatom napolju postoji baterijska lampa." Zvučala je kao da traži izgovor da se skloni od smrada. "Pogledaću."

"Budi pažljiva!" upozori je Lengdon. "Ne znamo zasigurno daje hašašin..."

Ali Vitorija je već otišla.

To je jedna svojeglava žena, pomisli Lengdon.

Kada se okrenuo prema rupi, osetio je slabost pred isparenjima. Zadržavajući dah, zavukao je glavu unutra i zagledao se u tamu. Kako su mu se oči privikavale, uspeo je da razabere neodređene oblike. Izgleda da se rupa otvarala u malenu prostoriju. *Demonska rupa*. Zapitao se koliko je generacija Cigija bačeno unutra bez mnogo pompe. Lengdon je zatvorio oči i sačekao da mu se ženice rašire dovoljno da može da nazre nešto u mraku. Kada ih je ponovo otvorio, dole u tami je lebdela bleđa, jedva vidljiva prilika. Lengdon zadržta nagoni hoteći da se povuče. *Da li mi se priviđaju stvari? Je li to telo?* Prilika je nestala. Lengdon ponovo zatvori oči. Ovoga puta je čekao duže, da bi njegove oči mogle da uoče i najslabiju svetlost. Počela je da ga obuzima vrtoglavica i misli su mu lutale u tami. *Samo još nekoliko sekundi*. Nije bio siguran da li zbog udisanja isparenja ili naginganja sa glavom nadole, ali definitivno mu je pozlilo. Kada je konačno ponovo otvorio oči, prizor pred njim je delovao apsolutno neobjašnjivo. Sada je posmatrao kriptu okupanu sablasnim plavičastim svetlom. Slabašan šišteći zvuk je odjekivao u njegovim ušima. Svetio je treptalo na strmim zidovima okna. Odjednom se duga senka materijalizovala nad njim. Lengdon se prestrašeno uspravio.

"Pazi!" uzviknu neko iza njega.

Pre nego što je Lengdon uspeo da se okrene, osetio je oštar bol na vratu. Okrenuo se i ugledao Vitoriju koja je sklanjala u stranu upaljenu letlampu, čiji je šišteći plamen bacaio plavu svetlost po kapeli.

Lengdon se uhvati za vrat. "Sta to kog đavola radiš?"

"Pokušavala sam da ti osvetlim", rekla je. "Ti si naleteo na mene."

Lengdon je zurio u portabl letlampu u njenoj ruci.

"Najbolje što sam mogla da nađem", rekla je. "Nema baterijskih lampi."

Lengdon protrlja vrat. "Nisam te čuo kad si ušla."

Vitorija mu je pružila aparat, ponovo se mršteći na smrad kripe. "Misliš li da su ti gasovi zapaljivi?"

"Nadajmo se da nisu."

Uzeo je letlampu i polako prišao rupi. Oprezno se približio ivici i uperio plamen prema rupi, osvetljavajući unutrašnji zid. Kada je usmerio svetlo, pogled mu se spustio niz liniju zida. Kripta je bila kružna i prečnika oko sedam metara. Deset metara niže, sjaj je osvetlio pod. Tlo je bilo tamno i izbrazdano. Zemljano. Tada je Lengdon ugledao telo.

Prvi instinkt mu je bio da ustukne. "Ovde je", reče Lengdon, primoravajući sebe da se ne okrene. Figura se bleđo ocrtavala naspram zemljanog tla.

"Mislim da mu je skinuta odeća." Lengdon se setio golog lesa Leonarda Vetre.

"Je li to jedan od kardinala?"

Lengdon nije imao pojma, ali je mislio da niko dragi ne može biti. Zurio je dole u bledu masu. Nepokretnu. Beživotnu. A *ipak...* Lengdon je oklevao. Bilo je nečeg veoma čudnog u položaju figure. Izgledalo je kao da...

• Lengdon doviknu. "Alo?"

,' "Misliš daje živ?"

: i

Nije bilo nikakvog odgovora.

"Ne pomera se", reče Lengdon. "Ali izgleda kao da..." *Ne, to nije moguće.*

"Izgleda *kako?*" Vitorija je sada takođe virila preko ivice.

Lengdon je žmirkao kroz tamu. "Izgleda kao da stoji."

Vitorija je zadržala dah i promolila glavu preko ivice da bi bolje videla.

Sledećeg trenutka se povukla. "U pravu si. Stoji! Možda je živ i potrebna mu je pomoć!" Povikala je kroz otvor. "Alo?! *Mi puo sentire?*"

Iz mahovinaste unutrašnjosti nije bilo odjeka. Samo tišina.

, Vitorija je krenula prema klimavim stepenicama. "Idem dole."

.- Lengdon je uhvati za ruku. "Ne. Opasno je. Idem ja."

.; Vitorija se ovoga puta nije raspravljala.

66

V

Cinita Mekri je bila besna. Sedela je na suvozačkom sedištu BBC-jevog kombija parkiranog u leri na uglu Via Tomačeli. Ginter Glik je proveravao svoju mapu Rima, očigledno izgubljen. Kao što se i bojala, njegov misteriozni doušnik je nazvao ponovo, ovoga puta sa informacijom.

"Pjaca del Popolo", insistirao je Glik. "To tražimo. Tamo je crkva. A unutra je dokaz."

"Dokaz." Cinita je prestala da glanca sočivo u svojoj ruci i okrenula se ka njemu. "Dokaz daje ubijen kardinal?"

"Tako je rekao."

"Veruješ u sve što čuješ?" Cinita je poželela, kao i mnogo puta dotad, da *ona* odlučuje. Međutim, snimatelji su morali da ispunjavaju svaki kapric ljudih izveštača. Ako je Ginter Glik želeo da prati maloumnu telefonsku dojavu, Mekri je bila njegov pas na uzici.

Posmatrala gaje kako sedi na vozačevom sedištu, zanet u ono što je radio. Smatrala je da su njegovi roditelji sigurno bili frustrirani komedijaši kada su mu dali ime Ginter Glik. Nije ni čudo što je momak smatrao da mora da se dokaže. Uprkos svemu, uprkos svom nesrećnom imenu i iritirajućoj žudnji da ostavi svoj pečat, Glik je bio sladak... šarmantan na bledunjavi, *britanski*, opušten način. Poput Hjua Granta na litijumu.

Den Braun :

"Zar ne bismo trebali da se vratimo do Sv. Petra?" reče Mekri što je strpljivije mogla. "Možemo kasnije proveriti tu misterioznu crkvu. Konklava je počela pre jedan sat. Šta ako kardinali donesu odluku dok nas nema?"

Glik kao daje nije čuo. "Mislim da ovde treba da skrenemo desno." Naskrivio je mapu i još jednom je pogledao. "Da, ako skrenem desno... zatim odmah levo." Isterao je vozilo na usku ulicu pred njima.

"Pazi!" povika Mekri. Bila je video-tehničar i vid joj je bio oštar. Na njihovu sreću, Glik je takode bio prilično brz. Nagazio je na kočnice i zaustavio se pre raskrsnice, upravo u trenutku kada se kolona od četiri "alfa romea" pojavila niotkuda i proletela ispred njih. Kada su stigli do kraja sledećeg bloka, automobili su se zaneli, usporili i skrenuli za ugao putem kojim je Glik nameravao da ide.

"Manijaci!" povika Mekri.

Glik je delovao potreseno. "Jesi li videla ovo?"

"Da, videla sam! Skoro su nas ubili!"

"Ne, mislio sam na automobile", rekao je Glik, sa uzbuđenjem u glasu,

"Svi su bili isti."

"Znači da su u pitanju manijaci bez mašte." ;

"Takode su svi bili puni."

"Pa šta?"

"Četiri identična auta, u svakom po četiri putnika?"

"Jesi li ikada čuo za zajedničku vožnju na posao?"

"U Italiji?" Glik je proverio raskrsnicu. "Oni nisu čuli ni za bezolovni benzin." Nagazio je na papučicu i pojurio za automobilima.

Mekri je poletela nazad u sedište. "Šta kog đavola radiš?"

Glik je ubrzao niz ulicu i skrenuo levo za "alfama". "Nešto mi govori da ti i ja nismo jedini koji smo upravo krenuli u crkvu."

61,

O puštanje je išlo sporo.

Vj Lengdon je silazio prečku po prečku niz škripeće merdevinc... dublje dublje ispod poda kapele Cigi. U *demonsku rupu*, pomislio je. Bio je okirnut prema bočnom zidu, leđima prema odaji, razmišljajući o lome koliki' mračnih, skučenih mesta čovek može videti u jednom danu. Morclovine su stenjale sa svakim korakom, a opori miris istrulelog mesa i vlage ga je \i,» šio. Lengdon se pitao staje kog đavola zadržalo Olivetija.

Još uvek je mogao da razabere Vitorijin obris iza blesku lellampe, koju je spustila u rupu da mu osvetli put. Plavičasti sjaj je bio sve slabiji kuko «<< spuštao dublje u tamu. Jedino je jačao smrad.

Dvanaest stepenica niže, konačno se desilo. Lengdon je spustio stopalo na mesto klizavo od truleži i zaneo se. Poleteo je prema napred i stisnuo merdevine podlakticama da se ne bi strmoglavio prema dnu. Psujući masnice koje su mu pulsirale na rakama, izvukao se nazad na merdevine i nastavio da se spušta.

Tri prečke niže, zamalo je ponovo pao, ali ovoga puta za to nije bila kriva prečka. Bio je to nalet straha. Prošao je kraj izdubljene niše u zidu i iznenađeno se našao licem u lice sa zbirkom lobanja. Kada je povratio dah i osvrnuo 16 oko sebe, shvatio je daje zid u ovoj visini načičkan otvorima - kriptama - ispunjenim kosturima. Fosforescentno svetio ih je pretvaralo u jezivi kolaž pru/nih očnih duplji i istrulelih grudnih koševa koji su treperili oko njega.

Kosturi pri svetlosti vatre, suvo se iskezio, shvatajući daje sasvim slučajno proživeo slično iskustvo prošlog meseca. *Veče kostiju i plamena*. Svećanin osvetljena dobrotvorna večera njujorškog arheološkog muzeja - flambiri .mi losos u senkama skeleta brontosaurasa. Došao je na poziv Rebeke Straus nekadašnjeg modela a sada likovnog kritičara *Njujork tajmsa*, kovitlaca i inog somota, cigareta i ne-baš-suptilno naglašenih gradi. Zvala gaje dval'iii od tada. Lengdon nije odgovorio na pozive. *Nimalo kavaljerski*, izgudio H sebe, pitajući se koliko dugo bi Rebeka Straus izdržala u smrdljivoj rupi

I .engdon s olakšanjem oseti daje poslednju prečku zamenila sunderasta /finiju na dnu. Tlo pod njegovim cipelama je bilo vlažno. Ubeđujući samog 'IH- (IH se zidovi neće zatvoriti nad njim, okrenuo se prema kripti. Bila je ! i u/ii.i i imala je oko sedam metara u prečniku. Ponovo dišući kroz košulju, I < ii'.<lon usmeri svoju pažnju na telo. Prilika u pomrčini se jedva nazirala, hl ila, mesnata kontura. Okrenuta na drugu stranu. Nepomična. Tiha. Napredujući kroz mrak kripte, Lengdon pokušava da razabere o čemu se i uli, (ovek je bio leđima okrenut Lengdonu i Lengdon mu nije^mogao videti li> <■, uli je stvarno izgledalo kao da stoji.

"Alo?" Lengdon prokrklja kroz rukav. Ništa. Dok je prilazio bliže, shva-ii" i«- <la je čovek veoma nizak. *Previše nizak...*

".'■•in se dešava?" doviknu Vitorija odozgo, pomerajući svetiljku.

I < iD'ilon joj nije odgovorio. Sada je bio dovoljno blizu i mogao je da vidi. i i mino je sve i zadržao od gađenja. Odaja kao da se skupljala oko njega, i iiiii-i r/ zemljanog poda poput demona, stajao je starac... ili bar polovina "i •■•« I lio je zakopan u zemlju do struka. Skinut do gole kože. Ruke su mu i" i' .i/i;/inc iza leđa crvenom kardinalskom ešarpom. Stajao je mlitavo, i i mi -.ivijene unazad, poput nekakve grozne bokserske vreće. Glava mu i hiln /ubačena unazad, a oči uperene ka nebesima kao daje samog Boga ■irkliiijuo /a milost.

"Jg li nirlav?" doviknu Vitorija.

Den Braun

Lengdon je prišao telu. *Nadam se, njega radi*. Kada mu je prišao na par koraka, pogledao je u prevrnute oči. Bile su iskolačene, plave i zakrvavljene. Lengdon se nagnuo bliže da oslušne da li diše, ali se istog trenutka trgnuo.

"Za ime Hrista!"

"Staje bilo!?"

Lengdon se skoro zagrcnuo. "Mrtav je, nema sumnje. Upravo sam otkrio uzrok smrti." Prizor je bio stravičan. Čovekova usta su bila silom otvorena i napunjena zemljom. "Neko mu je nabio šaku blata u grlo. Ugušio se."

"Blata?" reče Vitorija. "Misliš... zemlje?"

Lengdon premota film. *Zemlja*. Skoro daje zaboravio na to. *Žigovi. Zemlja, Vazduh, Vatra, Voda*. Ubica je zapretio da će žigosati svaku žrtvu jednim od četiri drevna elementa nauke. Prvi element je *Zemlja. Iz Santijeve zemaljske grobnice*. Ošamućen isparenjima, Lengdon je obišao telo. Dok je to radio, simbololog u njemu ga je glasno podsećao na veličinu umetničkog izazova stvaranja mitskog ambigrama. *Zemlja? Kako?* A ipak se, trenutak kasnije, našao pred njim. Vekovi iluminatskih legendi su se kovitlali kroz njegov um. Trag na kardinalovim grudima je bio ugljenisan i curkav. Meso spaljeno do crnila. *La lingua pura...*

Lengdon je zurio u žig dok se kripta okretala oko njega.

"Zemlja", prošaputao je, kriveći glavu da bi video simbol naopačke.

"Zemlja."

Tada je, u naletu užasa, usledila konačna spoznaja. *Ima ih još tri*.

U prkos blagom sjaju sveca u Sikstinskoj kapeli, kardinal Mortati je bio na rubu hysterije. Konklava je zvanično započela. I započela je na najzlokobniji način.

Pre pola sata, tačno u ugovoreni čas, komomik Karlo Ventreska je ušao u kapelu. Prišao je glavnom oltaru i održao uvodnu molitvu. Onda je raširio

ruke i obratio im se najdirektnijim tonom što gaje Mortati ikada čuo sa oltara Sikstinske kapele.

"Sasvim ste svesni", rekao je komornik, "da *preferiti* nisu u ovom trenutku prisutni na konklavi. Od vas tražim, u ime Njegove pokojne svetosti, da nastavite svoj posao... sa verom i svrhom. Imajte samo Boga pred očima."

Zatim se okrenuo da pođe.

"Ali", izletelo je jednom od kardinala, "gde su oni?"

Komornik je zastao. "To iskreno ne mogu reći."

"Kada će se vratiti?"

"To iskreno ne mogu reći."

"Jesu li dobro?"

"To iskreno ne mogu reći."

"Da li će se vratiti?"

Usledio je trenutak pauze.

"Imajte vere", rekao je komornik. Zatim je izašao iz kapele.

Vrata Sikstinske kapele su zapečaćena, kao stoje bio običaj, pomoću dva lanca provučena sa spoljne strane. Četiri pripadnika švajcarske garde su čuvala stražu u hodniku ispred vrata. Mortati je znao da bi vrata, do izbora novog pape, mogla biti otvorena jedino ako bi se neko unutra smrtno razboleo, ili ako bi stigli *preferiti*. Mortati se molio da se desi ono drugo, mada mu je grč u stomaku govorio drugačije.

Nastavićemo svoj posao, odlučio je Mortati, ugledajući se na odlučnost u komornikovom glasu. Zato je objavio početak glasanja. Staje drugo mogao da uradi?

Bilo je potrebno trideset minuta za obavljanje ritualnih priprema za prvo glasanje. Mortati je strpljivo čekao za glavnim oltarom, dok je svaki kardinal, počev od najstarijeg, prišao i obavio specifičnu proceduru glasanja. Sada je konačno oltaru prišao i poslednji kardinal da bi kleknuo ispred njega.

"Pozivam za svedoka", objavio je kardinal, poput svih pre njega, "Hrista Boga, da prosudi daje moj glas dat onome za koga pred Bogom mislim da iieba bili izabian."

Kardinal je ustao. Podigao je svoj listić visoko iznad glave da ga svi vide. Zatim je prineo listić oltaru, gde je na velikom putiru stajao tanjir. Položio je listić na tanjir. Zatim je podigao tanjir i pomoću njega ubacio listić u putir. Tanjir se koristio da bi se sprečilo da neko u tajnosti ubaci više listića. Postoje ubacio listić, vratio je tanjir na putir, poklonio se raspeću i vratio se na svoje mesto.

Poslednji listić je predat.

Sada je vreme da se Mortati da na posao.